

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din

TRST torek 23. novembra 1948

Spedizione in abbon. postale
Postnina plačana v gotovini

Štev. 273 (1058)

Laž in prevara ne moreta dolgo trajati

Do danes ni Vidali še tako odločno pokazal svoj obraz me-tarja v korist italijanske nacionalistične reakcije ter namih imperialistov, kakor je bil pri prvem, ko je bil na prvi pogled se morda komu ne bi zdelo, da ima ta poziv tako globokega pomena. Kaj se pa vsem tem skriva, pa jasno vidimo iz njegovega govorila. Vidali hoče napraviti svoj burbozisti ter angloameriški vojni upravi. Da bi kolikor toliko izkazal svoje izdajstvo interesov demokratičnega gibanja, je prišel na dan bedni izgovor, da je to potrebno za vo-litve, ker drugače ne bo mogel nihče voliti, če ne bo imel te nove izkaznice. Temu je dodal še par fraz o potrebi borbe za postojanje mirne pogodbe, o nacionalni enakopravnosti in, ter celo sklenil, da bo postal nekdo svojo delegacijo na OZN, ki naj v imenu SIAU zah-tuje in prosti — ne vem kaj.

Preveč očiti in bedni so vsi ti izgovori, s katerimi se hoče pripraviti demokratično ljudstvo, ki ga Vidali smatra za tako politično nezrelo in na-ivno, da se lahko vara, kakor se hoče. Samo moti se Vidali, če misli, da so nasi ljudje po-litično ovcu. On je bil takrat da-ko od nas ter se sprejela po-topih meksikanskih parih, ko so naše ljudske množice delele svoj zrelotni politični izpit v letih in krvavi vojni proti fašizmu in v povojnih letih an-glo-ameriške okupacije naših krajev in borbe proti imperia-lizmu. V vseh teh letih se je naše ljudstvo na svojih lastnih izkušnjah marsikaj naučilo in Vidali ne razume razvoja in preobrata, ki ga je to ljudstvo, v tem času njegove odsotnosti, napravilo. V tem je tudi njego-va tragična in hkrati sreča za naše ljudstvo, ki se ne da več tako peljati za nos od raz-ličnih političnih spekulativ in me-tarjev tipa Vidali.

Sicer pa poglejmo Vidaličeve argumente v zvezi z njegovim postopkom. On trdi, da to ne je-jo legitimitacije potrebne za vo-litve. Ovdaj je kakor da bi ka-rina koli legitimacija došla la-kovalno pravico? Saj se vendar politični imeniki sestavljajo na po-lagati bivanja in pristojnosti političnega upravitelja v kraju, kjer se vršijo volitve, in legiti-macije lahko služijo le za ugo-vojenje identitete volitve. Obi-čaj in pravilo je, da vsak ja-ven dokument lahko služi za po-gotovitev identitete volitve. In končno volitvi upravičenec la-hko tudi dokáže svojo identiteto z političnim imenikom, kjer je vpisan, z dvema pričama, če ni-je, pa s kakršnega koli vzroka nobenega javnega dokumenta. (Bodisi da je v tistem času do-kumente izgubil, da so mu bili uradno, da je v času, ko so se osebnostne izkaznice izdajale, bil po delu odsoten itd.). Torej v nobenem primeru ne more dr-žati ta izgovor. Hinaško nati-vozanje »Giornale di Trieste«, da ne bo mogel nihče voliti, če ne bo imel te nove izkaznice, so samo njegove pobozne želje in poskus pritiska na ljudi, naj dajo svoje izkaznice in tako pri-mojno kršitve mirovne pogodbe in odobrijo nacionalističnem »Giornale di Trieste«, ki na vsakem koraku odreka Slo-venem narodne pravice.

Kakšno vrednost pa naj ima-jo Vidaličeve trditve, da se bo boril za spoštovanje mirovne pogodbe, ko dejansko pristaja na njene kršitve? Kako se je moglo boriti za dvojezično iz-kaznico, če sprejemajo vsiljene enojezične izkaznice? To je ti-ko navaden absurd in podla hi-nastična, kot je hinavska nje-na trditev, da se bo boril za nacionalne pravice Slovencev, potem ko v dejavnih pristaja na kršitve najosnovnejših naci-onalnih pravic slovenskega na-roda na Tršaškem ozemlju. To je isto navadna politična spe-kulacija, ki najbolj izrazito za-krinkuje njegovo farizejsko u-pokanje, da izdajanje novih izkaznic »prispeva k podžiganju nacionalnih bojov v coni A na-šega ozemlja«.

In končno izjavlja Vidali, da bo postal nekako delegacija na OZN, ki naj v imenu SIAU »pro-levira« proti kršitvam mirov-ne pogodbe. Kakšna ironija in kako poceni misli Vidali varati ljudske množice. Kaj naj bi ta delegacija (če bi tudi sta) rekla

sovjetskim in jugoslovanskim delegatom na OZN? Ni druge-ga ne more reči kot to, naj se več ne bori za dvojezično iz-kaznico, ker smo v Trstu že itak pristali na enojezično, kakor tudi da smo pripravljeni spre-jeti kršitve mirovne pogodbe. Imperialiste pa bi pomnilo pro-sila, naj bodo milostni, saj jim v Trstu pomagamo, in za tako nesebično pomoč naj nam na-pravijo kakšno majhno proti-uslugo. Res sijajni »predstavni-ki« SIAU in našega demo-kra-tičnega gibanja. Kletaplazci, podpretniki in izdajalci ne pa predstavniki demokratičnega gibanja. Tako se Vidali in nje-govi trabantje vedno bolj raz-krinkujejo kot izdajalci delav-skega razreda in vsega demo-kra-tičnega gibanja.

Ob teh dejstvih prihaja ve-dno bolj očito na dan, kako strašna prevara je bila izbrisana od strani Vidali in njegovih podpretnikov nad našim demo-kra-tičnim gibanjem. To mu je bilo mogoče samo, ker je zlo-činski izbral resolucijo Inform-biroja, SZ, boljševiško partijo in samega Stalina ter najsvet-lejša čustva našega ljudstva do vsega tega. In vse to je Vidali krstil za tisti internacionali-zem. Se nikdar v zgodovini de-lavskega gibanja ni bil inter-nacionalizem tako zlorabljen, kot ga je Vidali služil interesu italijanske nacionalistične bur-bozije in imperialistov. V besedah proslavlja internaci-onalizem, pošilja pozdrave jun-ski narodno osvobodilni vojski Kitajske, ki je na tisoče km da-leč od nas, da bi tako pri nas prikril svojo vsakodnevno iz-dajstvo nad delavskim giba-njem in demokratičnim giba-njem sploh. Pretvoril je list »Il Lavoratore«, glasilo KP Tršaškega ozemlja, v najbolj oga-ben sovjetistični list, ki danes prednjači pred vsemi ostalimi reakcionarnimi časopisi v umazani in zločinski kampanji pro-ti Jugoslaviji, proti ljudski oblasti v jugoslovanskem po-dročju Tršaškega ozemlja in proti vsemu, kar je poštenega in zdravega v našem demo-kra-tičnem gibanju. Razne množi-čne organizacije in v prvi vrsti SIAU skuša izbrabiti za svojo razbojško politiko in služena interesom italijanske burbozije in anglo-ameriških imperia-listov. Internacionalizem ni ab-strakten pojem, ampak se oti-uje v dejanju, v vsakdanjem življenju in borbi delovnih lu-di za svoje pravice. To v najlep-šem primeru dokazuje Vidali-čeva zločinska potežeta.

Neki stari »prijetelj« Vidali-ja, pošten in dosleden bорец za pravice delovnega ljudstva, je nekoč rekel, da Vidali ni noben politik (najmanj pa pošten — dodal sam) temveč človek, ki se v začetku začne v neko stvar, ki pa ne vzdrži dolgo ravnotežja, ampak se nekam zaleti in nato vse polomi. To bo, kakor vse kaže, verjetno tu-di držalo na srečo vsega delav-skega gibanja. Prav gotovo ne bo dolgo, ko se bo Vidali pred našim delavstvom popolnoma razkrinkal kot agent reakcije v delavskih vrstah in kakrat ga bodo nagnali ravno tisti delav-ci, ki so mu v dobri veri na-sedli in do včeraj verjeli. Sicer je pa to nujno in logično, ker nobena stvar grajena na laži in prevari ne more dolgo tra-jati.

V luči vsega tega bomo znali pravilno oceniti tudi izjavo članov izvršilnega odbora, ki resnično predstavljajo SIAU, njene slavne tradicije in njeno politično linijo zaščiteno na ustanovnem kongresu. In to vodstvo je edino upravičeno, da tudi se nadalje vodi SIAU v njeni borbi proti imperializmu in reakciji ter za demokra-tične pravice slovenskih in ita-lijanskih ljudskih množic Tršaškega ozemlja.

BRANKO BABIC

De Gasperi pripravlja Italiji vstop v bruseljski pak

BRUSELJ, 22. — Zdi se, da je De Gasperi med svojim razgovorom s Spaakom v Bruslju razpravljati tudi o možnosti sprejema Italije med države podpisnice bruseljskega pakta. O tem vprašanju se je najbrž govorilo tudi na sestanku, ki ga je priredil belgijski minister financ Eyskens kot predstavnik belgijske katoliške stranke De Gasperiju. Danes je De Gasperi odpoval v Pariz.

VEDNO NOVI USPEHI KITAJSKJE OSVOBODILNE VOJSKE

Obroč okoli Sučova se vedno bolj zožuje

Nankinski krogi priznavajo kritičnost položaja - Osvobodilna vojska prevzela iniciativo na vseh bojiščih - Ameriško vojaško pomoč bo demokratična vlada smatrala kot oborožen napad na kitajsko ozemlje

NANKING, 22. — Iz vojaških krogov javljajo, da je demokratična vojska na vzhodni fronti Sučova v soboto prodrla v Nien-Cuang. Oblasiti javljajo, da bodo proglasili obsešno stanje na področju Pekin-ga in Tiencina.

Nankinski vojaški krogi kome-ntirajo zanižanje nacionalističnih zmag v Hančuangju, Taičuangju in Siančuanu ter priznavajo, da je položaj res zelo kritičen. V soboto zjutraj so proti Lungaju vzhodno od Sučova prišla nova ojačanja demo-kra-tične vojske, ki se koncentri-raj tu na področju Sukjen. Tudi zahodno od Sukjena v smeri Cin-pu se zbirajo močni oddelki demo-kra-tične vojske, da preprežejo kot kuomintangovi vojski, ki prihaja iz Hsiangja. Ti oddelki bodo za-vezeli položaje na železniški progi Pingan severno od Hankova. Vojaški opazovalci izjavljajo, da je de-mokratična vojska prevzela inicia-tivo na vsem vojnem področju na splošno, sicer od severnega Kiang-suja do severozahodnega Tihveja.

Nankinski vojaški krogi so za-krbljeni za svoje armade, ki so že 11 dni obkrožene vzhodno od Sučova, kjer so imele velike izgube in kjer jih demokratična vojska stalno napada. Neko pismo iz Sučova od 18. novembra javlja, da je bilo tega dne mesto popolnoma brez razsvetljave zaradi pomanjkanja premoga, vladne čete pa so prešle 12. t. m. k demokratični vojski.

Kakor poročajo vojaški krogi, se obroč ljudske vojske vedno bolj krči okoli Sučova. Dve koloni osvo-bodilne vojske sodelujejo pri teh operacijah in imata za namen uni-čiti drugo in tretjo nacionalistično

armado v Sučovu, ki predstavlja elito vladnih sil. Osem kolon osvo-bodilne vojske napada iz jugovrho-va skupino armad, ki so opremlje-ne z ameriškim materialom, druge štiri kolone pa napadajo s severa.

Centralni komitet kitajske ko-munistične stranke je po radiu spo-ročil, da ne bo priznal nobene po-godbe s katero koli tujo državo, ki bi škodila suverenosti in ned-tak-ljivosti Kitajske. Izjava poudarja, da bodo v primeru, da ameriška vlada pošlje vojaštvo na pomoč kuomintangovi vladi, smatrali to

kot oborožen napad proti ozemlju in suverenosti Kitajske. Ameriška vlada bo kriva za vse posledice. Izjava poudarja končno, da bo de-mokratična oblast zaščitila zakonli-te koristi vseh tujcev na Kitajskem in tudi ameriške.

TOKIO. — Ameriške oblasti so prepovedale stavko rudarjev, ki je bila določena za jutri in so obve-stile sindikalne delegate, da bodo vzelo potrebne ukrepe, ker da bi stavka ovirala gospodarsko ob-novo.

Splošna stavka v Dunkerque zaradi aretacije članov stavkovnega odbora

Odločne zahteve pristaniških delavcev - Spomenica francoske vlade o porurškem vprašanju - Danes glasovanje o zaupnici vladi - Poljski zunanji minister o Porurju

DUNKERQUE, 22. — Včeraj po-poldne so aretirali Duffoulera, se-kretarja sindikata pristaniških de-lavcev, in Bossuta, člana stavkov-nega odbora. Obtožena sta »prek-rškov zoper svobodo dela«. Iz po-goda dobimo pismo iz Sučova od 18. novembra, da je bilo tega dne mesto popolnoma brez razsvetljave zaradi pomanjkanja premoga, vladne čete pa so prešle 12. t. m. k demokratični vojski.

Kakor poročajo vojaški krogi, se obroč ljudske vojske vedno bolj krči okoli Sučova. Dve koloni osvo-bodilne vojske sodelujejo pri teh operacijah in imata za namen uni-čiti drugo in tretjo nacionalistično

jutri je napovedana v Dunkerque splošna stavka za 24 ur. Nekatera ravnateljstva rudnikov so se v boju zoper stavko rudar-jev poslužila vojske podlega sred-stva, da so namreč določila 29. no-vembra zoper svobodo dela. Iz po-goda dobimo pismo iz Sučova od 18. novembra, da je bilo tega dne mesto popolnoma brez razsvetljave zaradi pomanjkanja premoga, vladne čete pa so prešle 12. t. m. k demokratični vojski.

Kakor poročajo vojaški krogi, se obroč ljudske vojske vedno bolj krči okoli Sučova. Dve koloni osvo-bodilne vojske sodelujejo pri teh operacijah in imata za namen uni-čiti drugo in tretjo nacionalistično

Moskovski radio o novih osebnih izkaznicah

Radio Moskva je v svoji oddaji ob 9.40 uri v srbohrvatskem jeziku ob-javljalo sledečo vest iz Trsta:

»Velika večina tržaškega prebiva-lstva doslej še ni dvignila novih oseb-nih izkaznic, čeprav se izdajanje istih približuje koncu. Vzrok je predvsem v tem, da izkaznice ne izdajajo dvo-jezično ter da vpisujejo italijansko državljanstvo in ne državljanstvo Tr-žaškega ozemlja kakor bi bilo pra-vilno.

»Giornale di Trieste je dne 16. t. m. napisal, da po njegovem mnenju oni, ki ne bo dvignili nove ozebne izkaznice, v primenu volitev ne bo mogel voliti.

Pred tem pa je radio Moskva odda-jal razne vesti iz Jugoslavije, med ka-terimi tudi vest povzela po agenciji TANJUG, da je 1.200.000 jugoslov-an-skih žena, članic Antifašistične fronte žna, podpisalo resolucijo za mir, v kateri obsojajo vojnohujskaško gonjo anglo-ameriških imperialistov.

predložila resolucijo, s katero kodo-brava izjave vlade in ji izraža svo-je zaupanje ter ji nalaga, da za-gotovi spoštovanje zakonov, obram-bo državne imovine in republiče-nskega reda. Pred glasovanjem neka-teri poslanci desnice ne vedo kako bi se odločili: ne bi radi vrgli vlade s tem, da bi se pri glasovanju pridružili komunistom, prav tako pa ne bi radi izrekli svojega za-upanja, ki se je po njihovem mne-nju pokazala prebiko v borbi pro-ti stavki.

V izjavi, ki jo poljski zunanji mi-nister Modzelewski podal dopisni-ku poljske poročaevske agencije, je dejal med drugim, da izključitev porurškega bazena in pa dejanska koncentracija oblasti omogoča lažje izkoriščanje Porurja po združenih angleških in ameriških monopolih. Roudaril je še, da bodo te odločbe dovedle do hitre obnove zapadne Nemčije v reakcionarni in napa-dalni funkciji.

Grški otroci v Slovenskem Primorju

LJUBLJANA, 22. Tanjug — Rde-či križ Slovenije je poslal v Slo-vensko Primorje okoli 300 grških otrok, ki so prišli v Jugoslavijo, da zbežijo monarhofašističnemu tero-rju. Mnoge od teh otrok spremljajo njihove matere. Starost otrok je od dveh do sedmih let.

UFLRJ pripravljajo proslave obletnice proglasitve republike

BEOGRAD, 22. — Obletnico pro-glasitve republike, 29. november, bodo po vsej Jugoslaviji slovesno proslavljali z javnimi zborovanji ter najrazličnejšimi manifestacija-mi in umetniškimi in športnimi na-stopi. V Beogradu bodo predvajali drugo simfonijo in rapsoديو »Jugo-slavija« komponistov Suleka in Bandura. V Jajcu v Bosni, kjer se je vršilo drugo zasedanje AVNOJ-a, bo otvorjen muzej narodno-osvo-bodilne borbe. V Beogradu bo pa tudi finalno srečanje za jugoslovanski nogometni pokal. Zmagovalno moštvo bo prejelo pokal maršala Tita.

Prva predstava filma »Na svoji zemlji«

Ljubljana 22. — V Ljubljani je bila prva predstava slovenskega umetniškega filma »Na svoji zemlji«. Film prikazuje narodno osvo-bodilno borbo na Primorskem. Se-harj je napisal slovenski pisatelj Civil Kosmač, scenograf pa je Franc Stiglič. To je peti jugoslo-vanski film po vojni.

Razgovori v Parizu v zvezi z grškim vprašanjem

PARIZ, 22. — Predsednik glavnih skupščin in glavni tajnik sta ime-la večkratne razgovore s predstavi-niki Albanije, Bolgarije, Jugosla-vije in Grčije, da pripravita pot za neposredna pogajanja med ome-njenimi štirimi vladi.

Bo prišlo do premirja v Jeruzalemu?

JERUSALEM, 22. — Bliznji se-stanek v Jeruzalemu med polk. Da-yanom, židovskim vojaškim povelj-nikom v Jeruzalemu, in polk. Elie-lom, vojaškim guvernerjem ara-bskega dela mesta. (Ta sestanek je bil v nedeljo v Tel Avivu napovedal David Ben Gurion, ministrski pred-sednik Izraela), se smatra kot prvi korak k miru v Svetem mestu.

Danes ob 9. uri in pol se nadaljuje sodna razprava proti stavkovnemu odboru

Na zatožno klop je treba postaviti stare in nove fašiste, ki so pustošili sedeže demokratičnih organizacij SODNI POSTOPEK PROTI STAVKOVNEMU ODBORU PA UKINITI!

Danes dopoldne ob 9 uri in pol se nadaljuje pred sodiščem anglo-ame-riške vojaške uprave sodna razprava proti članom stavkovnega odbora slavne 12-dnevne stavke iz leta 1946 proti tovaršem Ukmarju, Scherliju, Stokli, Laurentiju in Sorli. V številnih resolucijah je tržaško demokratično ljudstvo okupacijski vojaški upravi odločno povedalo, da proti sodnemu procesu, na katerem se hče izreči obsodba nad stavkovnim odborom, odločno protestira in zahteva, da se sodni postopek ukine in tudi tov. So-lieri, ki je še vedno v zaporu, izpusti na svobodo.

Razlogi za to so zelo enostavni:
Vsi se že prav dobro spominjamo, da so dne 30. junija pred dvema le-toma stari in novi fašisti ponovno dvignili glavo in z metakoli, ki so se jih naučili od razbojnika Giunte, ki je pošgal slovenski narod od »Balkana, tiskarno dnevnika »Il Lavoratore« itd., metod, ki so se jih nau-čili od nemških razbojnikov, ki to z njimi skupaj požigali slovenske vasi ter v gorste domove metali žive ljudi, da z temi metodami začnejo se en-krat, čeprav so bili komaj leto dni prej enkrat za vselej poraženi. Pred dvema letoma torej so opustošili ti fašisti celo vrsto sedežev demo-kra-tičnih ustanov v Trstu.

Kako se je moglo to zgoditi?
Tudi za to je razlog vsem dobro znan. Odgovorna okupacijska oblast in njena civilna policija sta tedaj pustile starih in novih fašistov enostavno dopuščati. Tudi pozneje nista ukrenili ničesar, da bi fašistične razbojnike za pustošenje kaznovali.

Zato je bilo ljudstvo prisiljeno na samobrambo. Iz predstavnikov demo-kra-tičnih ljudskih organizacij je bil sestavljen odbor, ki je proglasil splošno protestno stavko z edino svrbo, da z njo »upacijski anglo-ameriško voja-ško upravo prisili, da fašističnemu razbojniškemu početju napravi za vselej konec t. j. da fašistične razbojnice, ki so pustošenje izvršili, aretirajo in kaznuje.

Toda zama! Zahteva demokratičnega delovnega tržaškega ljudstva je naletela na gluha ušesa in okupacijska vojaška uprava ni izdala nobenega ukrepa proti fašističnim izvajalcem in zločincem. Ravno narobe! Namesto tega je izdala ukaz, naj se s stavko preneha in stavko samo proglasi za nezakonito ter izdala naloge, da se člani stavkovnega odbora aretirajo. Zato se je stavka podaljšala in trajala 12 dni ter žela odobravanje in solidarnost vsega demokratičnega sveta. Stavkovni odbor pa, ki je to pravilno stavko vodil, je smatral, da je z nalogom o aretaciji pripradel po krivici, ker voja-ška uprava hotela stavkovni odbor postaviti pred sodišče in ga odsojiti.

Obsojda stavkovnega odbora pa je pomenila obsodbo vsega antifašis-tičnega gibanja in ponovno potuho fašističnemu vandalizmu. Zato pomeni so, jeenje in obsodba stavkovnega odbora tudi danes sojenje in obsodba pravice in junaske borbe vseh tržaških demokratičnih množic, ki so se tako enotno in složno uprle poizkusu obnavljanja fašističnega škvadrizma.

ZATO ZAHTEVAMO DEMOKRATICE MNOŽICE, DA POSTAVIMO NA ZATOŽNO KLOP TISTE STARE IN NOVE FASISTE, KI SO SEDEZE DEMOKRATISNIH ORGANIZACIJ PUSTOSILI, DA POSTAVIMO NA ZATOŽNO KLOP TUDI VSE TISTE, KI SO TE STARE IN NOVE FASISTE HUSKALI JIH PODPIRALI, JIM POMAGALI IN JIH VODILI!

Prejeli smo tudi danes številne resolucije, s katerimi demo-kra-tično ljudstvo Trsta protestira pri vojaški upravi, da se preklicajo sodni postopek proti stavkovnemu odboru in tov. Scherli izpusti iz zapore. Med njimi je tudi resolucija VI terena OF Solterja Magdalena s 63 podpisi, v kateri zahtevajo, da vojaška uprava postavi pred sodišče tiste fašiste, ki so demokratične sedeže opustošili ne pa stavkovni od-bor, ki je v imenu vsega ljudstva vodil pravilno protestno stavko!

ČIGAVA JE STAVBA V UL. MONTECCHI Zgodovina od 1928 do 1946

3.
Slovensko šolo v stavbi v ul. Montecchi št. 6 pri Sv. Jakobu je zadelo isto usoda, ki so je bile deležne vse slovenske ustanove v Trstu in v Julijski krajini. Čeprav je bila šola privatna in ita-lijanska država ni imela z njo nobenih stroškov, je bila šola na-silno zaprta leta 1928.

Fašistični režim je imel celo namen napraviti tudi s to sloven-sko imovino pri Sv. Jakobu prav tako, kakor je napravil z ostalimi imetjem slovenskih ustanov, ki jih je enostavno razlislal in nji-hovo preimeno in nepremično imovino vključil med brezštevil-ne fašistične ustanove. Vendar pa se v primeru stavbe v ul. Montecchi tega ni upal storiti, ker si ni upal razlislati imetja lastnika t. j. Civilneodobne druž-be, ki je imela svoj oredni sedež v Ljubljani t. j. v Jugosla-viji. V primeru razlislitve poslop-ja bi se bilo lahko zgodilo, da bi jugoslovanske oblasti poželele enake mere glede imetja italijans-kih državljanov na jugoslovans-ko ozemlju. To je bil glavni vzrok, da so se fašisti v primeru stavbe v ul. Montecchi vzdržali razlislitve.

Ko je bila slovenska šola v ul. Montecchi nasilno uklinjena, je seveda tržaška občina takoj po-skrbela, da bi v stavbo naselila eno izmed italijanskih šol. Tako je bilo dne 20. decembra 1930 med predstavniki OZB in predstavniki tržaške občine (Zu-pan Pitacco) sklenjena najemna pogodba za 5 let in na temelju katere je bila dana občini na raz-polago čela zgradba z vsem in-ventarjem. Najemnina je znaša-la 45 tisoč lir letno za najemni-no in 15 tisoč lir za inventar. Razen tega se je občina obvezala plačati davke na nepremičnosti.

Zanimivo je dejstvo, da se danes tržaška občina dolguje CMD o-krog 160 tisoč lir, katerih vred-nost bi danes znašala več milijo-nov. Iz raznih razlogov se nahaja zadeva že mnogo let na reševanju pri zakladnem ministrstvu v Rimu.

Omenjena šola je bila v stavbi v ul. Montecchi do 13. oktobra 1944, ko je bilo poslopje ponovno za-deto ob pritisku bombardiranja s strani ameriške aviacije. Tedaj je CMD ponovno prila v posest poslopja, ki pa je postalo nespo-sobno za kakršno koli uporabo v tekhu jeseni in zime 1944—1945

so neznane osebe iz bombardir-ne stavbe mnogo stvari, ki so bile še uporabne, odnesele: zlasti, le-se-mi podobni, in drugi leseni ma-terial, kar je vse lahko služilo za-radu splošnega tedanjega pomanj-kanja za ogrev. Odseseni so bili tudi predmeti iz obdelane ka-mna in notranji material. U-prava CMD je tedaj sklenila vse ostali koristni material prodati in je na ta način nabrala nekaj sto-tisoč lir. Tedaj so tudi priredili pri-ložnostno stanovanje za ču-vaju.

Leta 1946 je uprava poslopja zahtevala od urada za javna dela (LL PP) da očisti ruševine in razlusi nevarne dele poslopja, kar se je tudi zgodilo. Vendar pa podjetje, ki je dela prevzelo svoje naloge ni izvršilo v popol-nosti, temveč je bilo to storjeno pozneje t. j. pred samim začet-kom pomorne graditve poslopja.

Dne 4. novembra 1946 se je tržaška občina tudi formalno od-rekla najemni pogodbi, sklenjeni z lastnikom poslopja CMD.

(NADALJEVANJE SLEDI).

Solidarnost z obsojenimi tovarisi ki so branili dvojezičnost

Za obsojene tovarise in njihove družine so prispevali: prejšnji zne-sk 304.711 lir.

Maglica Marjan 200, Godina Ivan-ka 100, Sancin Albin 100, Sancin Slava 100, Sabec Emilija 30, N.N. 100, Tomasi Antonija 100, L.Ša Lilijska 100, Cesnik Marija 50, Cuppo Amali-ja 100, Fragiocoma Anita 50, Nadalzi Paola 50, Zerjal Dora 100.

Do sedaj nabrano 305.891 lir. Pri-spevke je pošiljati na upravo »Pri-morskega dnevnika« v ul. R. Ma-na 29.

Štiri besede »Voce libera«

Sele po dolgem času so maršal-izirani italijanski Trstinci prišli do sapa in hoteli odpraviti naše ugovorite glede ekonomskega po-ložaja Trsta, ki se z njimi strinjajo tudi vsi nepristranski in resni opa-zovalci, pač s — štirimi besedami. Besed je bilo sicer dokaj več, celo ostavkov, toda prevecdne na naš jezik pomenijo kvečjemu stiliti-čne vežbe. Kadar bodo prišli z res-nimi razlogi, jim bomo odgovorili, doslej pa se nam za vse na dolgu in če ga ne mislijo plačati, je bolje, da sploh ne opozarjajo svojih čit-tateljev na stvarne članke našega lističa, ki jim usak dan dokazuje, da Trst ravno ni tako »italijanisti-čen« kot trobenjato, in da se inte-rese njegovega prebivalstva nikakor ne strinjajo z željami CLN-a. Sen-timentalizmi in vaje v lepopsij-namre ne veljajo v gospodarstvu počenega groša.

PO OSVOBODITVI VSE MANDŽURJE IN VELIKEGA DELA OSTALIH FOKRAJIN ZADAJA KI-TAJSKA OSVOBODILNA VOJSKA KUOMINTANGOV VOJSKI UDAREC ZA UDARCEM. STARA PRESTOLNICA PEKING IN SEDANJA PRESTOLNICA NANKING STA NEPOSREDNO OGROŽENI PO LJUDSKI VOJSKI.

Farizejstvo vidaljevskih „sindikalistov“

V »Delavsko-kmečki enotnosti« z dne 13. novembra sem prečital članek »O stanovanjski in politični časti«. Opozoril me je na njem precejšnje, pa pozivam, da si ga prečitate vsi ostali učitelji in profesorji, člani ES. Ob čitanju tega članka mi je vstal v spominu ves potek zadnjega izrednega obnege zbora. Zlasti sem se spomnil na Desestradi ob čitanju naslednjih vrstic: »...priznati učitelji naj se obrnejo do nas, pa bodo videli, kako se bodo ES in »all LAVORATORI« ter naš list zainteresirali za pravice naših učiteljev«. Vidim Desestradija z njegovo sarkastičnostjo, zaničljivim nametom, ki drži v rokah šop trave (saj nas je takrat primerjal z živalmi) in nas vabi, da se mu toliko približamo, da nas zopet lahko — brne. Toda še o sebi gre le enkrat na leto. Slovenski učitelji pa kljub lepim Desestradijevim priponkam nismo osli. In tudi znamo razlikovati med borbo proti ES in med borbo proti nevednim sindikatom. Članek v »Delavsko-kmečki enotnosti« pa seveda to namenoma zamenjuje. Poštenih ljudi seveda s tem ne bo prevaril. Slovenski učiteljski ima za seboj tudi in brivko šola in svoji stanovanjski organizaciji v vseh dohah in se je otreslo v svoji večini kaurstva in drugih klavčevskih oblik. In ta večina je prav v ES, v tistih ES, ki so do včeraj in bodo zopet jutri resnični sindikati delovnega ljudstva. Če je vodstvo trenutno v nevednih rokah, nas to ne bo premotilo, da ni nastopil proti ES kot takim; kakor tudi nas, kljub Desestradijevim grožnjam, da bo razpusstil šolsko zvezo ES, ne bodo zbudili v esnikadila, ki ga prav v tem času, verjetno pod okriljem SDZ in z blagoslovom anglo-ameriške okupacijske oblasti ustanovljajo nadzorilci in didaktični revmatizmi. Izbrali so si čas, ki se jim zdi ugoden in so gotovo razbijajoč ES hvaljevali za to situacijo. Toda tudi oni delajo račun brez krmčarja. Vsek slovenski stanovsko zaveden učitelj in profesor ve, da mu je edino mesto v ES in da mora v okviru te svoje stanovske organizacije izbojevati bolj razčiščenost.

Članek v »Delavsko-kmečki enotnosti« trdi, da »ES niso privlekli zado učiteljev na dan iz propagandnih razlogov«. To vemo. Privlekli so jo na dan iz — razbijajočih razlogov. Propaganda ni razlog je le v toliko, da dokazuje Desestradi in njegova družina Delavski zbornici, da hoče pokopati vsa dosedanja stališča ES, ki so bila na poti — sindikalni enotnosti. Zato je tudi predsednik šolske zveze mnogo pred dogodki in sam svezel, to je v času, ko so bili člani izvršnega odbora ES sindikalisti, ki ne sledi Vidaljevski komandi, na seji izvršnega odbora izjavil, da je šolska zveza slovensko nacionalistična. Predsednik ni tega očitek nikoli izmislil na nobenem sindikalnem zborovanju. Zakaj tako farizejsko? Ker bi takega očitka nikoli ne mogel utemeljiti in ne dokazati. Mar je že v tem nacionalizem, da je večina članov šolskega sindikata slovenska? Mar je to nacionalizem, da je ta večina zavpala predsedniško mesto — Italijanu? Morda je nacionalizem to, da so slovenski člani na zborovanjih poslušali svoje materinščino? Mislim, da sem zadnji pravilni edolaz našega nacionalizma. Na zadnjem obnem zboru smo si šli novo razlago o programu sindikatov. Ob tej priliki je bilo povedano, da v sindikat ne spadajo problemi šolstva, ker se morajo s tem baviti politične organizacije in Slovensko-hrvatska prosvetna zveza. Niso me prepričali in drugih tudi ne. Slovenski učitelji smo v vseh dohah in vseh prilikah smatrali za dolžnost stanovske organizacije, da se bavi vsestransko s šolskimi problemi. In na tem vztrajamo, kar za nas to ni nacionalizem. V tem smislu tudi videli potrdilo v parolah CK KP(b) ob 31. obletnici Velike oktobrske revolucije, kjer stoji napisano: »Sovjetski sindikati Kazite neutrudno za povečanje gmoine in kulturne ravni življenja delavcev in uslužbenecov. In kdo je bolj kot mi izpolnjevali pikan, da kaže enutrudno skrb za povečanje kulturne ravni našega ljudstva? Torej spadajo šolski problemi v šolski sindikat ali ne? Seveda, Delavsko-zbornica, s katero hoče Desestradi enotnost za usko ceno, je pokazala zares enutrudno skrb za povečanje kulturne ravni slovenskega ljudstva, ko je poslala k polkovniku Marshallu delegacijo novih slovenskih šol. Tisto tam je zares nacionalizem, hujše, besen življenizem, in to naj obsoi naš predsednik!«

In namesto da bi nas proglasal za nacionaliste, naš predsednik bo zares naš predsednik. Kador bo pokazal dobro voljo resnično braniti pravice slovenskih učiteljev, ne bo dopuščal objavljanje takih člankov, kot je zgoraj omenjeni. Pripravi bi najprej tisto tovarišču, ki je na obnem zboru zatofila podpis izpred duha let, da se bo tega spet »spomnila«, nato bo odbor s predsednikom vred (ker zata smo ga izvolili) ponel vse potrebne mere, da sedanje vodstvo ES dokáže z dejanjem, kako zna braniti pravice naših učiteljev. Pa še drugega hvaljevalnega upravanja se lahko loti brez oklevanja: še vedno odloča o nastavitvi slovenskih učiteljev in profesorjev — FSS. Mislim, da je dolžnost tako odbojne šolske zveze, kakor tudi izvršnega odbora ES, da odločno nastopi proti tej edinstveni praksi, ki bi bila razumljiva in opravilna le za sprejem v tovarne atomske bombe in v samo — FSS. Učitelji

TRŽAŠKI DNEVNIK

Zagovorniki kompromisarstva ob „kongresu“ Zveze enotnih sindikatov

Zveza enotnih sindikatov je sklicala svoj kongres, ki se bo vršil dne 5. decembra. Ni nam potrebno posebej poudariti, da so sedanji voditelji ES sklenili privediti ta »kongres« le zato, da bi pokazali tržaškemu delavskemu razredu svojo »moč«, ki se je po mnenju vsakega poštenega Tržačana, kateri pozorno zasleduje današnje delovanje ES, zelo zmanjšala. Toda kljub vsem mahinacijam, govoricam in natelevanju ne morejo ti evoditeltji ES danes pred svetom priti kriti važno dejstvo, da njihov kongres nikakor ne bo zastopal večine delavcev STO-ja.

Predvsem moramo poudariti, da sklicanje tega kongresa ne priznava delavci in sindikati Tržaškega ozemlja pod jugoslovansko upravo, ki se niso niti za ped oddaljili od resnične borbe za obrambo pravic delavskega razreda in proti imperializmu. Prav tako pa tega kongresa ne priznava tudi mnogi delavci Tržaškega ozemlja pod anglo-ameriško vojaško upravo, ki dobro vedo, da je namen tega samo odobriti novo listino sedanjega sindikalnega vodstva, ki postavlja našo sindikalno organizacijo na raven kompromisarstva z razrednim sovražnikom.

Vsi delavci pa dobro vedo, da bi bil kongres, če bi ga že bilo potrebno sklicati, veljaven le v tem primeru, da bi lahko volili svoje delegate člani Enotnih sindikatov ozemlja pod jugoslovansko, kakor tudi pod anglo-ameriško upravo. Ker pa bi bil v tem primeru poljem Vidaljevskih pristavev in naših sindikatov zelo kočljiv, si takega skupnega »sodelovanja« prav nič ne želijo ter se ga celo zelo živlavo otrejajo in izogibajo. Pri tem seveda pozabljajo, da se njihovo posetje ne strinja z visoko domneimi besedami o »obrambi interesov vsega delavskega razreda« itd. in niti ne skušajo najti poti, ki bi vodila do skupnega nastopa na tem kongresu vseh delavcev. Najti to pot bi namreč pomenilo prenehati s sedanjo razdiralno politiko v Enotnih sindikatih, ki zelo škodi interesom vsega delavskega razreda Tržaškega ozemlja, obenem pa da je pogum imperialističnim krogom, da upirajočivo vedno nove ofenzive proti našemu delavstvu.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da ne bodo volivše delegatov za kongres ES na noben način pravilne ter bodo prav tako v popolnem nasprotju s statutom. Če znajo že toliko govoriti o obrambi interesov vsega delavskega razreda, bi se morali ti voditelji ozirati tudi na Tržaškega ozemlja.

Zato pa je jasno, ta kongres ne bo mogel dati tržaškemu delavstvu nikakega napotila za nadaljnjo uspešno borbo proti imperializmu, temveč bo predstavljal le voljo in namere zagovornikov oportunistične politike v Enotnih sindikatih.

Pohod Vidaljevih „junakov“ na Sv. Križ

Vse kaže, da množica, s katero Vidaljeva skupina manevrira, nujno potrebuje ideoloških injekcij, da se še nekoliko drži skupaj. Kakšna je ideološka izgradnja, ki nudijo tem zapeljanim množicam, je razvidno iz naslednjega.

Vidaljeva stranjavca Sv. Križ se v zadnjem času polagoma, tako sigurno ruki, da vlijejo zapeljanim množicam nekoliko poguma, je prišlo v nedeljo 21. t. m. v Križ nekaj najbolj vdanih in svestih Vidaljevih podreptnikov,

LOV V NOČNIH URAH

Pravi policisti aretirali policijskega aspiranta

Prizor iz ameriških revolverških filmov, ki kažejo, kako policija sledi po ameriških veleumestnih ulicah proti gangsterjem, je v mnogo manjši izdaji pokazal večeraj ponoči do 2 jutraj redkim minoidočim, ki so hodili po ulici Mazzini.

V tisti uri sta bila sprožena dva strela iz karabinke. Mož, ki je hotel bežati, se je takoj znašel v spremstvu dveh policistov, ki sta mu sledila in ga končno le ulovila ter odpeljala na policijo. Ubežnik polnočnik, ki je sedaj v policijskih zaporih, je 21-letni Gombač Josip iz ul. Franca 10. Policija je malo

Dva južnjaka, ki operirata z nožem

Nekako ob 8 zvečer sta napadla na stopnišću hiše v ul. Roma 18 Pasquale Capotorto iz Cerignole (Foggia) sedaj bivajoč v ul. S. Maurizio 10 in 50-letni vrtar Capotorto, sedaj stanujoč v ul. Roma 18, 28-letnega Boscola Gina Rizza iz Chioggie doma, sedaj prav tako bivajoč v Trstu v ul. Roma 18. Med spopadom sta oba južnjaka začela operirati z nožem. Pri tem sta Boscola ranila v levo roko, v glavo in še drugam. Seveda je Boscolo poleg ran zadobil še poštene udarce.

Komaj je prišla policija in so policijski agenti zagledali krvaveče ga ranjenca, so ga takoj odpeljali v bolnišnišnico, kjer so ugotovili, da se bo moral zdraviti teden dni. Obava južnjaka napadaleca sta se pa medtem odtržila nožev misleč, da se bosta s tem izmazala, čeprav ima Boscolo očitne znake, ki jih je mogoče narediti samo z nožem. Deljasko so policijski agenti napadli telesno preiskavo pri obeh napadateljih čim sta bila aretirana, toda o nožih ni bilo ne duha ne sluha več.

ki so imeli v zadnjem času prilika, da dokazuje svoje junaštvo s tem, da so s policijo razbijali demokratske sestanke in zahrbtno napadali poštene in zavedne demokrate, katerim ta novi »inter-nacionalizem« ne gre v glavo.

Prišla je torej neka skupina pod vodstvom »junaškega partizana« N. katerega »junaško« zadržanje pred sovražnikom je vsem garibalducem Tržaške brigade dobro znano; med njimi so bili tudi B. C. in tem enaki ali še slabši. Namen tega kulturnega opredeljevanja je očitno bil teroriziranje poštenih Križanov in po možnosti iztuziti kak incident, ki naj bi dokazal, da »ebaciani« zgrabljajo tla pod nogami in da so jih lastni vasiščani zavržili. Nekoliko časa so se sopirili in razgrajali po vasi, in pri incidentu zaradi treznosti vasiščanov ni hotelo biti, so se potašili napotili do postaje; verjetno niso pozabili na dobro kraško kapljico.

Eno junaštvo so pa usene storili. Po poti so srečali člana izvršnega odbora Zveze partizanov, Ukmerja Armida, ki se je sam vračal proti domu, in ga napadli ter zmernili z vsemi mogočimi psokami.

„Prijateljsko“ sodelovanje in interesi našega delavstva

Ze prejšnji teden je objavilo Vidaljevo glasilo »all LAVORATORI«, da je bila ustanovljena skupna komisija, sestavljena iz članov Enotnih sindikatov in Delavske zbornice, ki bo izdelala splošni pravilnik za izvolitev tovarniških odborov in zaupnikov v industrijski stroki.

Po podpisu sporazuma so se vsi zastopniki sinikalnih organizacij obvezali, da bodo storiili vse, da bi se pripravile za volitve v čim krajšem času. Te volitve bi se je morale izvršiti, pa so bile odgojene. Sporazum o ustanovitvi skupne komisije za izvolitev tovarniških odborov so podpisali sledeči: za Enotne sindikate Desestradi in Slavec, za Delavsko zbornico pa Pinguinetti, Geppi in Rinaldini.

Ze dolgo časa so se vodila pogajanja med Delavsko zbornico, Enotnimi sindikati in Združenjem industrijev za dosego tega sporazuma; vendar so člani Delavske zbornice, kakor tudi člani Združenja industrijev postavljali sklenitvi tega sporazuma vedno nove nepremostljive ovire, ki pa so naenkrat odpadle, čim je vodstvo ES opustilo dosledno borbo za obrambo interesov delavskega razreda ter vrglo iz svoje sredine vse tiste sindikalne borce, ki so bili dosledni zagovorniki razredne linije v sindikatih. Da bi bilo to »premirje« med obema sindikalnima organizacijama čim trdnješe ter da bi pokazali svojim novim prijateljem, rso svojo dobro voljo za tesno in prijateljsko sodelovanje, so voditelji ES sprejeli v zadnjem času vse neugodnih pogojev ter so sploh v vsem šli zelo ena rokova svojim novim zavzemom. In tako je prišlo do sporazuma, do katerega pa bi s strani Delavske zbornice nikoli ne prišlo, če bi vztrajali Enotni sindikati na svoji pravilni poti, ki je imela edino nalogo štiti in

Propaganda v zaledju za tržaško pristanišče

Odbor za promet, ki deluje pod okriljem Zbornice TOI, poroča, da bo v najkrajšem času odvel propagandno delo v podonavskih državah. Kakor pravi obvestilo, zahtevajo to gospodarski krogi, ki jih vznemirjajo prizadevanja pristanišč ob Severnem morju in Baltiku, ki skušajo razširiti svoje delovanje prav v sredino neposrednega tržaškega zaledja. Odbor za promet bo s svojimi uradi prikazal vse pogoje, ki jih naše pristanišče lahko nudi velikim predelom zaledja zaradi hitrega opravljanja prometa in ugodnih stroškov pristaniških uslug.

Gregorčičeva proslava v prosvetnem društvu S. Škamperle

Glede na to, objavlja v včerajšnjem »all LAVORATORI«, da bo v prosvetnem društvu Slavko Škamperle pri Sv. Ivanu Gregorčičeva proslava, izjavila odbor slovenskega prosvetnega društva Slavko Škamperle, da z imenovanjem proslavo nima ničesar skupnega.

Niša društvo je določilo Gregorčičev večer za 9. decembra t. l. na katerem bosta sodelovala dramski in pevski odsek, na kar članstvo in Svetovničane še posebej opozarjamo. Odbor

Klavrno opravičevanje vodstva Assicurazioni Generali zaradi odpustov

V zadnjih dneh je prinesel tudi naš časopis vest, da je vodstvo Assicurazioni Generali odpustilo 9 uradnikov, ne da bi se o tem prej posvetovali s predstavniki uslužbenecov. Dodezava se, da so članki o tej zadevi, ki so razkrili vse podtalno delovanje nekaterih ljudi, ki so bili trdno prepričani, da so dovolj dobro kriti, zelo razburili vodstvo te družbe. Da bi se takoj zavarovali pred upravičenimi napadi in protesti, je sklenilo opraviti se pred svetom in pokazati seveda vsi stvar v luči, ki bi njihovim namenom najbolj prijala. Tako je na primer pred dnevi poklical eden izmed voditeljev Assicurazioni Generali k sebi tržaški novinarje (desničarski) in jovinistični časopisov seveda, katerim je obrazložil vsi stvar tako, da bi pred svetom čim bolj omilili vtis, ki so ga zapustili zadnji dogodki, kot odpusti z dela itd.

V svojem intervjuju je ta gospod pozabil navesti precej važnih stvari. Seveda ne iz pozabljenosti, temveč, ker je na ta način lahko prikri marsikaj, o čemer ni hotel, da bi bila javnost obveščena. Novinarji tržaških desničarskih in jovinističnih časopisov so s svojimi članki, ki so sledili temu intervjuju, pokazali, da so dobro razumeli že-

lje tega gospoda in so zato pisali, da je bilo odpuščenih osem, nekatere so trdili tudi sedem uradnikov, ne da bi seveda pri tem pokazali niti najmanj volje, da bi dokazali, če je število, ki smo ga mi navedli, in sicer devet odpuščenih uradnikov pravilno in odgovarja resnici. Da bi čim bolj opravičili poehte eubogih gospodarjev, so skušali v svojih člankih prikazati obupni položaj, v katerem se nahaja danes tako močna finančna družba.

Hoteli bi opozoriti gospoda, ki je dajal izjave v imenu družbe Assicurazioni Generali, in pa tudi pise vseh tistih člankov, da je sedanje njihovo izkamenje in potvarjanje dejstev zelo klavrno; predstavniki uslužbenecv pri tej družbi so namreč že večkrat ponudili vodstvu družbe, da bi skupno pregledali vse položaj ter našli tisto pot, ki bi lahko nudila Assicurazioni Generali mnogo večji vzpon ter bi na ta način rešila tudi vprašanje zaposlitve uslužbenecv. Vodstvo je brez premisleka to sodelovanje odbilo ter pustilo, da je družba sama občutila vse kvarne posledice, ki nujno sledijo današnjemu kritičnemu gospodarskemu položaju ter je nato prišlo z ofenzivo proti svojim uslužbencem, ki jih je odpustilo z dela.

Skupščina, ki bi se morala vršiti že prejšnji teden in na kateri bi morali vsi uslužbeneci Assicurazioni Generali razpravljati o vseh teh problemih, je bila preložena na ta teden. Lahko pa trdimo, da so uslužbenci trdno odločeni nadaljevati borbo za svoje interese ter da v tej borbi ne bodo popustili.

Seznam partizanskih invalidov Tržaškega ozemlja cone „A“

Vsi spodaj navedeni naj se zglase v ulici Machiavelli št. 1 v prtiljulu ob 10 do 12 v dnevi 25. t. m. S seboj naj prinese svoje invalidske dokumente: Skabar Emil, Vel. Reppen 1, 100-odstotni invalid, ima rešenje; Pavoni Renato ul. A. Eno, 100-odstotni invalid, 40606; Cotar Josip, ul. Giardini 32, 80-odstotni invalid, 41511; Ražen Karel, ul. Piccardi 60, 80-odstotni invalid, v bolnici; Plinija Josip, Makovlje 29, 80-odstotni invalid, 46067; Volvoda Mario, Skofije 221, 80-odstotni invalid, 32630; Miani Ludvik, Str. Friuli 69, 70-odstotni invalid, 40620; Dežan Peter, Skedenj 684, 70-odstotni invalid, 40615; Petrosi Anton, Gročana 26, 60-odstotni invalid, 04628; Starc Angel, Str. Friuli 521, 60-odstotni invalid, 40610; Ukmar Edvard, ul. Panebianca, 60-odstotni invalid, 41512; Mikus Anton, ul. Mansanta 1, 60-odstotni invalid, 40604; Tut. Filma, Makovlje 76, 60-odstotni invalid, 41915; Brskovici Miro, S.M. Zgora 103, 60. odstotni, 41909; Zakinja Italo, ul. Sv. Marco 45, 50-odstotni invalid, 40603; Kozmija Mirko, Nabrežina 72, 40-odstotni invalid, 40322; Bertolin Angelin, Toricelli 8, 40-odstotni invalid, 40813; Gri. biša Ernest, Sv. Jakob 5, 40-odstotni invalid, 40625; Ravber Stanko, Vel. Reppen 2, 30-odstotni, 40611.

Železniški promet ob 8-14.

V tednu od 8. do 14. novembra t. l. je prišlo v Trst 791 vagonov s 8986 tonami blaga in bilo odpelanih 2671 vagonov s 40.835 tonami blaga. Odvoz tvorijo v glavnem pošiljke ERP za Avstrijo: žito, petrolej, rudnine, živila. Po izvoru odnosno namembu je bil promet takole razdeljen:

država	vozov	ton	vozov	ton
Avstrija	228	3733	327	4669
Italija	303	3690	263	4361
Avstrija	113	1424	190	29354
CSR	46	468	111	1548
STO	37	641	8	107
Švica	2	9	38	618
Francija	2	21	—	—
Madžarska	—	—	14	178

Skupaj 791 8986 2671 40835

Po blagovni sestavi prometa je bilo pri dovozu odnosno odvozu: rude in kovine 722 — 5681; žito in moka 43 — 9690; druga živila 1218 — 16777; volna in bombaž 59 — 318; stroji 168 — 210; premog 500 — 1243; les 3536 — 482; razno blago 2740 — 6434.

Dvojna prometna nesreča

Dvojna prometna nesreča se je zgodila večeraj popoldne ob 14.30. Zrtev je postal 29-letni Jurij Shvir iz ul. Vecello 11. Medtem ko je omenjeni z blazno naglico vozil po ul. Gregorutti, se je prav pri vhodu v ul. Sonno začel vanj tovorni avto RO 3426. Tovorni avto, katerega je vozič sofer Peter Genzke, se ni mogel tako ustaviti ker je mladenič prehitro vozil in se na golo in nenadoma prikazal za vragulom s svojim »cucciellom«. Avto se je zaletel v vozilo in se ustavil šele nekoliko 15 metrov po udarcu in vlekli s sabo še nesrečnega Shvirja. Istočasno se s tovornim avtomobilom privozil avto angleške vojaške policije. Ta tovorni avtomobil je vozil za avtomobilom RO 3426. Ker se je slednji nenadoma ustavil in je ležal ob strani ponesrečen Shvir, je angleški avto zavozil na levo, pri tem pa se je zaletel v drevo, katerega je naravnost s koreninami izvelkel iz zemlje. Ponesrečenca so odpeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima polmlečno no desno nogo poleg tega pa še ranjene druge dele telesa.

Kdor našega dijaka podpre, pomaga graditi lepšo bodočnost našega naroda

Zlati funt Sterling 9300 ir, papirnati funt Sterling 1800 ir, telefonski dolar 654 ir, navadni dolar 640 ir, svičarski frank 169 ir, 100 francoskih frankov 140 ir, avstrilski šiling 16 ir.

ROLEDAR

Torek 23. novembra
Milivoj

Sonce vzhaja ob 7.15, zahaja ob 16.17. Dolžina dneva 612.

Luna vzhaja ob 23.12, zahaja ob 13.11

Jutri 24. novembra
Janez, Krepka

SPOMINSKI DNEVI

1941 se je pričela I. sovražna ofenziva proti enotam NOV in PO Jugoslavije.

1737 se je rodil baron Ziga Zois, mentor in podpornik slovenske prosvetljenske književnosti.

PRESKRBA

Prekinjena delitev rib bolnikom. Se pravi javlja vsem bolnikom, ki so upravičeni do dodatnega obroka »emesa«, da je uknjena delitev ribjih konservov od 16. t. m. naprej.

V kratkem pa bodo začeli deliti bolnikom konservirano meso.

ENOTNI SINDIKATI

Glasovanje za volitev delegatov prosvetnih delavcev za kongres ES bo v četrtek 25. v petek 26. in v soboto 27. novembra t. l. od 11-12 in od 17-19 v ul. Imbriani 5-1.

Vabimo tovarše, zlasti predlagatelje list, da prisostvujejo vplivnemu postopku.

Opozorilo mesarjem. Vsem uslužbenecm mesarji morajo delodajalci izplačati polje normalne mezde še sledeče prejemke.

Za opravljeno nedeljsko delo v nedeljo 31. oktobra izplačilo 50 odst. poštene mezde. Za ponedeljek 1. t. m. izplačilo 4 ur normalne mezde. Za torek 2. t. m. za popoldansko štiriurno delo izplačilo 25 odst. poštene osnovne plače. Onim, ki imajo pravico do družinskih doklad, pa morajo izplačati te doklade od 1. oktobra naprej in to v meri kot so določene za delavce industrijske stroke.

Novinarska stroka. Jutri v sredo ob 15.30 bo na seždu v ulici Imbriani 5-1 skupščina vseh novinarjev in uslužbenecv vpisanih v ES. Na tej skupščini bodo imenovani delegati za kongres ES.

Če do 15.30 ne bo prisotno legalno število članov, se bo pol ure kasneje začelo z volitvami in to ob vsakem številu prisotnih članov.

Kovinarska stroka. V sredo 24. t. m. ob 18 bo na seždu v ulici Imbriani 5 seja glavnega odbora.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo v Bazovici priredi danes v torek 23. t. m. ob 20.30 Koroski večer. Sodeluje kvintet Fantje s Krasa. Vabljeni vsi!

OF

Danes v torek ob 20 imajo člani 5. terena v V. okraju važen senalec.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

20. 21. in 22. novembra 1948 se je v Trstu rodilo 14 otrok. 1 mrtvo je umrlo je 23 oseb in porok je bilo 8. Cerkevne poroke: uradnik Valentin Anton in uradnica Gaggiotti Elide, ladijski natakter Stinco Dominiko in gospodinja Gismondi Roza, železničar Jurich Cirilio in gospodinja Met. Fortunata, uradnik Konich Bruno in gospodinja Petrali Teodora, trgovec Mengini Emilij in uradnica Grimalda Katerina, brivec Cusumano Tomaso in gospodinja Merendino Sveta, mehanik Torrisi Enzo in likarica Pamich Speranza, mizar Grassi Giordano in gospodinja Cettul Pierina.

Umrli so: 84-letna Drobek Marija vd. Cadorni, 65-letni Petrovič Franc, 1-letni stari Leone Adoladoro, 4 dni stari Di Camillo Peter, 71-letna Laschisa Ana, 64-letni Babić Aleksander, 5-letni Babić Aleksander, 81-letna Cosolo Eliza, 80-letna Glashi Elvira vd. Baldini, 75-letni Langier Karlo, 86-letni Drekvaič Matel, 85-letna Bolco Eufemia por. Greco, 66-letni Novelli Anton, 64-letna Borgi Emanuele, 46-letna Grassi Marija por. Welker, 9 mesecev stari Slaut, 4-letna, 75-letni Kosce Alojz, 73-letna Miroslava Tereza por. Milani, 5-letni Fabri Roman, 64-letni Susti Karlo, 63-letna Kovarčič Jospina por. Devočki, 73-letni Derno Alojz,

Komedija v petih dejanjih s katero se je sodišče že dvakrat bavilo

Dasi je bilo večeraj v sodnijski palači zelo živahno, če bolj kot običajno, ker je imelo kazensko, civilno, prizivno in vojaško sodišče dela na pretek, je vendarle edino zanimivo skoroda tragikomno zadevo obravnavalo prizivno sodišče. Zadevo, s katero se je večeraj jutraj bavilo prizivno sodišče, bi lahko razdelili kar v tri ali celo v pet delov, katerih nastopajoči so bili Adela Benes, zakonca Anton in Jospina Pignona ter sama sodnija.

Začetno kar na začetku pri prvem dejanju. Bilo je v času vojne leta 1944, ko so se začeli letalski napadi tudi na naše mesto. Tedaj je gospa Adela iz strahu pred zračnimi napadi, da ji ne bi letalske bombe uničile stanovanjsko opremo, sklenila, da se bo začela, dokler se ne končajo bombardiranja, preseliti na podeželje. In res so se pred njenim stanovanjem v ul. Mameli 8 neko jutro ustavili vojni, na katere so naložili pohištvo, in hajdi nekam v bližino Vidma v Furlanijo. Prazno stanovanje pa je Beneševa oddala zakoncem Antoniju in Jospinu Pignona ter njihovemu sinu.

Drugo dejanje. Vojna se je končala. Sredi avgusta 1945 je gospa sklenila, da se vrne na stari dom. Ker pa družina Pignona ni zapustila stanovanja, in to zaradi nujnih razlogov, sta si obe družini mirno razdelili stanovanje. Leta 1946 si je obitelj Pignona končno našla novo stanovanje in sta zakonca prepustila prostor pravemu najemniku gospe Beneševi. Seveda sta pri tem Pignona odnesla vse svoje stvari in se tudi mirno razšli, ne da bi se preje sploh kdaj skregali.

Tretje dejanje. Od avgusta 1946 pa do decembra lanskega leta se je Beneševa zopet udomačila v svojem stanovanju in si lepo razporedila pohištvo, kakor si je pač njeno srce poželelo; prišli so na dan

Torek 23. novembra
Milivoj

Sonce vzhaja ob 7.15, zahaja ob 16.17. Dolžina dneva 612.

Luna vzhaja ob 23.12, zahaja ob 13.11

Jutri 24. novembra
Janez, Krepka

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Prva seja občinskega upravnega odbora

Včeraj ob 18. uri je sklical novi župan dr. Bernardis v beli dvorani goriške občine novozvoljene občinske odborne k njihovi prvi seji.

Na programu je bila razdelitev posameznih prostorov novim odborom, ki so, kakor znano, zastopniki italijanskih desničarskih strank, katere so si razdelile med seboj vsa občinska mesta. Obenem so pregledali delovanje prejšnjega odbora z županom odv. Ivanom Stecchini na čelu, ki je bil imenovan je od angloameriške vojske uprave ter je skozi tri leta upravljal premoženje naše občine. Če bo potrebno, bomo jutri podrobneje poročali o eventualnih sklepih in odločbah, ki so bile sprejete na tej seji.

Preteklo soboto je novi župan dr. Bernardis skupaj z fizikalnim inženirjem dr. Zogljem, glavnim knjigovodjem in drugimi predstavniki občinske uprave obiskal in pregledal delovanje nekaterih občinskih podjetij.

Tako je bilo v občinskih garažah, v mehanični delavnici, v mizararnem podjetju in še nekaterih drugih oddelkih mestnega ekonomata. Novi

Informacije za trgovce

Zveza trgovcev v Gorici obvešča žane, da ima na svojem sedežu v ul. IX. Avgusta na vlogod sedeža obveščala:

- 1) Izvoz kostanjev v Anglijo.
- 2) Prepoved uvoza v Anglijo za grozdje, hruške, bube, peperone in malinane.
- 3) Vestnik št. 15 o Marshallovem planu.
- 4) Zakonski dekret od 30. septembra 1947 št. 1031 glede novih iznajdb.

Izidi srečanj jugoslovanskih nogometnih enajstoric

V četrtfinalu nogometnega tekmovalstva za pokal FLRJ so bila dana na sporedu štiri zanimiva srečanja, ki so končala z zmaganimi favoriti. Edino porazenec je tekmi z Našimi igralci. V prvstveni tekmi zveznih lig so igrali trije pari. Edino zmago je beležil Vardar, ostali dve tekmi pa sta se končali neodločeno.

I. LIGA

Sloga: Metalac 1:1
Novi Sad, 21. nov. Pred 4000 gledalci je bila dana odigrana prvenstvena, na nogometna tekma med Slogo in Metalcem. Po dokaj nezanimivi igri se je končala neodločeno 1:1 (1:0). Gole sta dala Petrović za Slogo in Stanković za Metalac.

II. LIGA

Vardar: Proleter 2:0
Skoplje, 21. nov. Danes je bila odigrana prvenstvena tekma II. zvezne lige med Vardarjem in osljetim Proleterjem. Po boljji igri je zmagal Vardar z rezultatom 2:0 (1:0). Gole sta dala Hristovski in Cezar.

Spartak: Sarajevo 0:0

Subotica, 21. nov. Danes je bila odigrana prvenstvena nogometna tekma II. zvezne lige med Spartakom in Sarajevom. Tekma je bila dokaj nezanimiva in razgledana ter se je končala neodločeno 0:0. Sloga napad obeh moštvi ni znal izkoristiti niti ene zvele situacije.

Enotnost: Zeleznikar 3:3

Ljubljana, 21. nov. Pred približno 2000 gledalci sta se danes popoldne na stadionu Enotnosti v prijateljski tekmi srečala dva ljubljanska tekmeča Enotnost in Zeleznikar. Jeseniški prvak II. slovenske skupine Ključ gosti II. zvezne lige med Enotnostjo in Zeleznikarjem. Tekma je bila dokaj nezanimiva in razgledana ter se je končala neodločeno 0:0. Sloga napad obeh moštvi ni znal izkoristiti niti ene zvele situacije.

Naša krila: Budućnost 4:1

Beograd, 21. nov. Naša krila so danes presenetili. Dala so odlično igro in premagala Budućnost z visokim rezultatom 4:1.

Dne 11. decembra letos bo poteklo 23 let od podpisa rapalske pogodbe med kraljevsko jugoslavsko in Italijo, na podlagi katere so Istrski, Trst, Goriska in Zadar pripadli Italiji. S to pogodbo je bila sankcionirana italijanska okupacija teh krajev, ki je trajala od novembra 1918 leta po zmagi Avstrogrške. Italija je dobila s tem pooblastilo, da se v naprej drži v suženstvu 600.000 Hrvatov in Slovencev, ki so to stanje prenašali 25 let do osvoboditve po narodno-osvobodilni vojski in priključitvi Jugoslaviji.

Rapalska pogodba ima svojo brezgledovino. To je bil rezultat ne le ene izmed starih težav italijanske imperialistične nacionalizma, marveč tudi rezultat nemarnega kompromisa, sklenjenega med zapadnimi veleislami in Italijo v zvezi s prvo svetovno vojno.

Ko je 1914 izbruhnila prva svetovna vojna, so proti Avstrogrški, Nemčiji in Turčiji (tako imenovanim centralnim silam) nastopile poleg Srbije še Rusija, Francija in Anglija (tako imenovane antante). Zedinjene države so v tej vojni intervenirale kasneje, proti koncu vojne, in sicer na strani antante.

Leta 1914 Italija ni bila v vojni. V času, ko je vojna izbruh-

Kljub pretresu možgan je prišla sama domov

Zelo so se začudili prejšnji večer njeni starši, ko je prišla 15-letna dijakinja Laura Angelilli sama na svoj dom v ul. D'Aosta 46, čeprav je bila pol nezvestna. Na njihova vprašanja ni vedela povedati nič točnega, ker se ničesar ni spominjala.

Kolikor so mogli ugotoviti na podlagi informacij, je bila Lavra malo prej, okrog 19 ure na obisku pri nekaterih svojih sorodnikih v ul. Garzaroli, od koder je odšla s kolegom proti domu. Spotoma je deklara verjetno padla s koleza in udarila z glavo ob cestni tlak, ker se ji je prav dobro poznal udarec na lobanji. Poklicali so zdravnik, ki je ugotovil, da ima deklo zaradi padca pretres možganov.

Starši prosijo vsakogar, ki je eventualno bil priča, ko se je njeno hčerka ponesrečila, da bi jim sporočil o podrobnostih.

KAMPEL-SALARA

Kako bi ukroili Kornalungo

Skoro vsako leto nam dela v Kornalungo veliko škodo na poljskih pridelkih na koprski ravnini. Škoda, ki jo povzroča, je zelo obširna in bo treba začeti misliti na regulacijo te vode. Če vemo, da je dolžina toka približno štiri km in da teče skozi ravnino, kjer imajo vinograde kmetje iz Kampel-Salare, Tribana, Bosamarina, Vangane, Manžana in tudi iz višje ležečih vasi, nam postane razumljivo, da bo treba to vprašanje vzeti zares. Tu gre za stotine in morda celo tisoče ha zelo rodovitne zemlje, ki je že obdelana in zasajena s trtami, a trpi skoro vsako leto ves poplavl ves pridelek. Tako je letos že dvakrat preplavila vso obsežno ravnino. Prvič, ko je dozorel krompir, drugi pa pred dnevi ob veliki poplavi. Dva lastnika iz Manžana, brata Bonin, ki imata v tej dolini tri ha obdelane zemlje, sta imela že ob prvi poplavi za stotisoče škodo na krompirju, paradižniku, koruzi in fižolu. Če bi prenenli vso škodo, gre v težke milijone.

Treba bi nastopiti z združenimi močmi, da bodo to zlo popravili in ukroili. Imamo skoro v vsaki vasi mladinsko gelovno brigado, ki je polna dobre volje in pripravljenosti, da pomaga tam, kjer je najbolj potrebna. Vemo, da se vršijo po vsem okrožju velika dela, kjer je prav mladina prva. Toda povedati je potrebno še naprej, kaj bo še treba zagrabiti in pomagati.

Kot za druge stvari splošno koristno, bo potrebno tudi v tem primeru pristopiti k delu. Sestaviti nekaj odbor, ki bi prevzel odgovornost, da napravi načrt za delo in porazdelitev tega. Ena sama vas pri takih večjih delih ne bi zmogla vsega. S skupnimi naporami bi lahko premagamo vse take ovire. Prav gotovo nam bo pri tem prišlo koro na pomoč tudi ljudska oblast v obliki velike dela, kjer je prav mladina prva. Toda povedati je potrebno še naprej, kaj bo še treba zagrabiti in pomagati.

Kot za druge stvari splošno koristno, bo potrebno tudi v tem primeru pristopiti k delu. Sestaviti nekaj odbor, ki bi prevzel odgovornost, da napravi načrt za delo in porazdelitev tega. Ena sama vas pri takih večjih delih ne bi zmogla vsega. S skupnimi naporami bi lahko premagamo vse take ovire. Prav gotovo nam bo pri tem prišlo koro na pomoč tudi ljudska oblast v obliki velike dela, kjer je prav mladina prva. Toda povedati je potrebno še naprej, kaj bo še treba zagrabiti in pomagati.

Kot za druge stvari splošno koristno, bo potrebno tudi v tem primeru pristopiti k delu. Sestaviti nekaj odbor, ki bi prevzel odgovornost, da napravi načrt za delo in porazdelitev tega. Ena sama vas pri takih večjih delih ne bi zmogla vsega. S skupnimi naporami bi lahko premagamo vse take ovire. Prav gotovo nam bo pri tem prišlo koro na pomoč tudi ljudska oblast v obliki velike dela, kjer je prav mladina prva. Toda povedati je potrebno še naprej, kaj bo še treba zagrabiti in pomagati.

Kot za druge stvari splošno koristno, bo potrebno tudi v tem primeru pristopiti k delu. Sestaviti nekaj odbor, ki bi prevzel odgovornost, da napravi načrt za delo in porazdelitev tega. Ena sama vas pri takih večjih delih ne bi zmogla vsega. S skupnimi naporami bi lahko premagamo vse take ovire. Prav gotovo nam bo pri tem prišlo koro na pomoč tudi ljudska oblast v obliki velike dela, kjer je prav mladina prva. Toda povedati je potrebno še naprej, kaj bo še treba zagrabiti in pomagati.

FIZIKULTURA

Rezultati nedeljskih nogometnih tekem

Prvenstvo STO:
Medusa - Aurora 0-5; Poniziana - Costalunga 0-1; Milje - Omma 1-2; Skedjen - Tov. strojev 0-0; Dreher - Magdalena 0-1; Umag - Portuale 0-0; Sv. Ana - Piran 2-0; Arrigoni - Rojan 6-1.

Okržno prvenstvo:
Aurora B - Medusa B 0-0; Buje - Umag B 2-2; Petrovia - Novi grad 0-2; Jadran - Partizan 1-3; Brtovič - Arrigoni 3-1; Olimpia - Florini 0-4; Rdeča zvezda - Piran B 3-1.

Prvenstvo I. skupine:
Viljanja - Dajla 1-4; Businua - Jadran BS 2-2; Navtina Jola - Salvo 2-2; Saget - Materada 3-1.

Resnica o rapalski pogodbi

spodar vsega Jadranskega morja, in da bi se ne preveč odkrepila na Sredozemskem morju, ki je znano kot ključ in izhodišče v britanska kolonialna imenja na vzhodu, Rusija (caristična) je v teh pogajanjih pokazala nekako sentimentalno obzirnost do Srbov, Hrvatov in Slovencev in se dokazala paša upirala umazani kupčiji. Ker pa so se vojne prilike razvijale na škodo antante, je bila Rusija prisiljena popustiti prigorvarjem Francije in Anglije. In ko je še kasneje prišlo na ruski fronti do nevarnega nemškega pritiska ter je istočasno nastala na zapadni francoski fronti zelo kritična situacija, je antanta pristala na večino italijanskih zahtev.

Dne 26. aprila 1915 je bil podpisan londonski pakt, ki je obelital Italijo, da bo po zmagoslavju zaključila dobila kot nadomestek za svojo pomoč Trst, Gorisko, Gradisko, vso Istro do Kvarnera, otoke Istre ter Dalmacijo od rtiča Ploče do Zadruga do Triljina na severu, in Zadrugom in Sibenikom. In končno se vse otokse severne in zapadne

V Števerjanu so se vedno vznemirjeni

V soboto jutraj za karabinerji izpustili tiste Števerjance, ki so jih prejšnji dan odvedli s seboj in pridržali v zaporu. Tako so izpustili Števerjane Avgusta, Pittolija Nina in Komica Mirka.

ALI PODPIRAŠ SLOVENSKI NAPREDNI TISK?

Števerjanci so se vedno zelo vznemirjeni in razburjeni zaradi metod, ki so jih ponovno začeli uveljavljati organi javne varnosti. Te nas zelo spominjajo na žalostne izkušnje, ki jih ima goriško slovensko prebivalstvo iz dobe med obema vojnama.

Vsekakor tak postopek ni najboljše sredstvo, s katerim bi lahko dosegli tisto pomirjenje, a kateremu se tako radi širokoustijo predstavniki desničarskih strank in oblasti in ki bi bilo tako potrebno v naši državi.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Novo gledališče v Kopru

bo služilo kulturi vseh narodov Istre

Ne moremo reči, da Koper ni imel gledališča; imel ga je in za svoje nekdajne razmere prav čudnega. Toda to gledališče je odgovarjalo potrebam starih časov (saj je staro že nad sto let), nikakor pa ne odgovarja sedanosti.

Dosedanje stanje koprškega gledališča je bilo žalostno. Izrabljen inventar, zastarelo orodje in elektrika, napeljava, skoro nobenih higieničnih naprav itd. Naša ljudska oblast in VUJA sta od vsega začetka imela v načrtu obnovo in moderniziranje tudi gledališča v Kopru, da ustvarita pogoje za kulturno delovanje domačih prosvetnih institucij in organizacij obeh narodov ter da nudita ljudstvu priliko za izobražbo in dojemanje estetskih užitkov.

Restavracijska dela so se pričela že pred nekaj meseci. Gradbeni dela vrši podjetje „Edilbit“ pod vodstvom arh. Schiemerja, mizarstva dela pa je prevzela domača tvrdka Zucca Giov. Iz gledališko-tehničnih vidikov nadzoruje vse delo tov. Dvornjak Franjo, član Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, ki daje tudi pobude za čim praktičnejšo in hkrati okusno izvršitev del.

Ob pričetku del so stale 4 gole stene. Najprej so bili ojačeni temeljni zidovi, v notranjosti je bila izvedena nova razdelitev prostorov. Sedaj vidi moči, kar bo v dvorani prepriha. Vhodna vrata bodo na desni strani pročelja in bodo zelo velika, kar bodo vodila v prostor pod „Ridotto“, ki bo razdeljen v gledališko vežo, v garderobe za občinstvo in v novo opremljen bar a kavarno. Vzdolž vsega 25 m dolgega pročelja bo napravljen 2 m širok podstrešek, dvorana se „Ridotto“ pa bo za naprej namenjena le za koncerte, plesne prireditve in podobno.

Pri delih poglabljanja prostora za orkester so naleteli zidari na nepričakovano oviro. Prišli so na močne vodne izvire, tako da je bilo treba izvesti v dolžini 150 m posebno odločno kanalizacijo in drenažo. Delo je bilo precej zamudno in komplicirano.

Thalia v Kopru bo dobila lep, nov dom. Prostora bo za vse organizacije, za vse ljudstvo brez izjeme narodnosti. Igralci naše dramatske družine v Kopru bodo imeli torišče, ki bo pripomoglo k njihovi uspešnosti. Igralci tržaškega gledališča bodo imeli priliko, da nas bodo zaradi bližine krajev pogostje posestili. Kot do sedaj, bo ta kulturni kraj odprt tudi za tuje opere, drame, koncerte, recitatorje in pevce. Naši ljudski oblasti smo za to pridobili dolžni izredno zahvalo.

Vabilo ZDTV

Danes 23. novembra ob deseti uri bo na sedežu ZDTV v Kopru sestanek vseh športnih tehničnih voditeljev onih društev, ki so udruzena pri naši zvezi.

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

Nesmiselno uničevanje naših gozdov

Skupine siromašnih ljudi, otrok in odraslih moških, dokaj sumljivih tipov, ki gotovo niso iz naših krajev, prihajajo dan na dan v naše gozdove na desnem bregu Soče. Predzno stojajo ti tuji obrazi čez most in nosijo s seboj vse mogoče pripomočke za uničevanje gozda. Zage, sekire in opkonis so jim kaj prikladno orodje, s katerim prinašajo smrt mlademu gozdu. Tudi stare korenike, ki se trdno drže svoje zemlje, niso pred njimi varne. S temi pripravami pognati v beg samega gozdnega gospodarja, če bi se drznili jih opozoriti na tatvino in zablantiti sekanje. Neusmiljeno sekanje mladik in dreves je neprecenljiva škoda za gozdarstvo, za gospodarjenje in javnost sploh. Ta gozdi so v večini last kmetov, ki rabijo les za kolesa, a katerimi podpirajo razne rastline plezavke, kakor: fižol, grah, predvsem pa latnike in trte po vinogradih. Več let se že trudijo, da bi z domačim lesom zadostili tem njihovim potrebam, vsako leto skrbijo za nove nasade, a ob pravem času se pride zlobna roka in posekane vse od kraja. Tudi ko gre za sekanje lesa za kurivo, so naši kmetje vedno v zadregi. Prosimi morajo

na vse strani, preden pridejo do potrebnega dovoljenja, medtem ko si gozdni tat, kar sam izbere parcelo, kjer si po mili volji in brez vsake skrbi prisvoji tujo lastnino.

Cas je, da se napravi konec temu nesramnemu početju. Naši občinski svetovaleci imajo tu lepo priloiko predložit na merodajnem mestu žalostne in neznosne razmere, v katerih so lastniki gozdov. Vemo, da je opamikanje vsled brezposelnosti povsod res hudo, toda to bodo nismo dolžni lajati izključno okoliki kmetje, katerim bodo najpobnejši s takim postopanjem zrušili z žulji pridobljeno gospodarstvo.

Ce je potrebno, da se novi župan predstavi vsem mogočim oblastem, pomembnim in nepomembnim organizacijam, bi bilo gotovo še potrebnejše, da bi enkrat obtoje tudi malo težje čevlje in si pride ogledat naše gozdove in se prepričati o skrajnem nezadovoljstvu naših kmetov, ki sami ne morejo preprečiti takega zločinca uničevanja mladega gozda. Obšinske in državne oblasti pa naj preskrbijo, da breposelnim in drugim revežem ne bo treba na tak način iskati potrebne kurjave.

Slovenske in italijanske vrtnarice na študijskem izletu v Ljubljani

Ob zaključku tečaja za otroške vrtnarice je okrožni odbor ASISe za Istro organiziral študijski izlet v Ljubljano od 15. do 18. t. m. Izleta so se udeležile slovenske in italijanske vrtnarice. V Ljubljani so bile deležne toplega sprejema članice glavnega odbora APZ, ki so jih ves čas spremljale in jim razkazovale razne otroške jasi in domove igre in dela. Tako so obiskale lepo urejene domove igre in dela v centru, na Prulah, Savske kolonije, jasi v Kersnikovi ulici, tovarno Litostroju in šolsko razstavno. Ustavile so se v Postojni in si ogledale krasote podzemeljske jame.

Po povratku v Koper pa so jih že čakali dekreti za namestitve. Vsa dekleta, ki so uspešno dovršila prvi tečaj za otroške vrtnarice, so sedaj na svojih prvih službenih mestih.

Ceprav v kratkem času, ki jim je bil na izletu na razpolago, so slovenske in italijanske dekleta takoj opazila, kako veliko skrb prilaagajo v novi Jugoslaviji za dobro vzgojo in razvoj otrok delavcev in nameščenecv, ki tekmujejo skupno za zgraditev socializma v svoji državi. V tovarnah in po vseh gradiliščih pa so se prepričale o silnem delovnem poletu novega jugoslovanskega državljanja.

Lepi uspehi, ki ste jih dosegle z vašim postrvovalnim delom, nam bodo v vzpodbudo in vzgled, da bomo s pomočjo ljudske oblasti tudi pri nas uresničili rast in vzgojo naše dece v novem duhu!

Vrtnarice iz Istrskega okrožja - cone B STO-ja

ZAHVALA GLAVNEMU ODBORU APZ SLOVENIJE

Nove slovenske in italijanske otroške vrtnarice, ki smo po zaključku naših študijskih izletov v okrožnem odboru ASISe dovršile prvi tečaj v Portoroku in bile na teden dni študijskem izletu v Ljubljani, se vam iskreno zahvaljujemo za tople sprejem in tovariško pomoč, ki ste nam jih izkazale ves čas našega bivanja v Ljubljani. Prav posebno pa se zahvaljujemo tov. Duši Ferjančičevi, tov. Olgi Skočer in Ivanki Kok, ki so nas s tako ljubeznivo vodile po Ljubljani in nam razkazovale ustanove za vzgojo otrok.

Lepi uspehi, ki ste jih dosegle z vašim postrvovalnim delom, nam bodo v vzpodbudo in vzgled, da bomo s pomočjo ljudske oblasti tudi pri nas uresničili rast in vzgojo naše dece v novem duhu!

Vrtnarice iz Istrskega okrožja - cone B STO-ja

Kriminalni drobiž

Apollonio Anton v ulici Santorio št. 163 in Luglio Renato v Calle Vascotto št. 369, oba iz Kopra, sta si mislila, da v svojem obratu ena tiho, saj ne bi nihče prišel na to, lahko samovoljno povišata cene raznim likerjem. Zmislila sta se, kajti čuječnost naših zaščitnikov je prišla obema na sled in napravila

točka, ki so doletela po zaključku vojni, na osnovi demokracije in samoodločbe, vsem narodom pravico do lastne državne pripadnosti in da se ne smejo zažinjati na podlagi nekaterih tajnih dogovorov, kakor je bil londonski pakt.

Zato je bilo na mirovni konferenci v Parizu leta 1919 in 1920 mnogo težkih in mučnih razgovorov glede pripadnosti jugoslovanskih ozemelj na Jadranu. Italija je stala na stališču, da je zmagovalka in da ima zasluge v vojni, da je žrtvovala 600.000 vojakov in da so jim poleg tega ti kraji potrebni iz strateških in ekonomskih razlogov. Dokazovali je celo, da so vse to stališče italijanske dežele, v katerih Slovannon sploh ni. Francozi in Angličji, zlasti zloglasna Clemenceau in Lloyd George, ki sta svoje države predstavljala kot predsednika vlad, so skušali na vse načine zadovoljiti Italijo, čeprav so vedeli, da je londonski pakt nepravičen in s pravnega stališča brez podlage. Izjavljali so velik pritisk na diplomacijo Jugoslavije, da bi poslala na italijanske zahteve. Lloyd Wilson je bil v začetku nasproten taki nasilni rešitvi. Pogajanja so trajala skoro dve leti in med tem časom je bilo izdelanih nekaj stovila projektov, kako naj bi

tekla meja med Italijo in Jugoslavijo, ki so ali vasi za tem, da bi dobila Italija kar mogoče največ ob etanji londonskega pakta. To je dolga in obsežna zgodovina, ki bi jo komaj spravili v debelo knjigo.

Končno je bilo odločeno sredi 1920 leta, da se vsa stvar prepusti direktnim pogajanjem med Italijo in Jugoslavijo. Ta pogajanja so se začela v maju 1920. Italijo so zastopali najprej predsednik vlade Nitti in minister za zunanje zadeve, a Jugoslavijo Pašić in Trumbić. Kasneje, ko je Nittijeva vlada padla, so s italijanske strani vodila pogajanja predsednik vlade Giolitti in minister za zunanje zadeve grof Carlo Sforza. Prišlo je ponovno do enakih nesporazumov, kar na mirovni konferenci v Parizu, le s to razliko, da je odpadla ameriška intervencija, ker se je Wilson umaknil v Rapallu, kjer so se vodila ta direktna pogajanja v začetku novembra 1920, so nastopili Italijani z diktatom. Pretili so Jugoslaviji z vojno, s podaljšanjem vojne okupacije, poslali so pustolova D'Annunzioja, da povzroči in povzroča nove spore, sklenili so pakete z reakcijami okoli Jugoslavije, podpirali jih banje separatistov v sami Jugoslaviji itd.

(Se nadaljuje)

Internacionalizem in narodnost

I. Resolucija Informbiroja, zlasti pa čudna kampanja, ki se na njeni osnovi vodi proti novi Jugoslaviji, je postavila pred nas vprašanje ponovnega razčiščenja pojmov o internacionalizmu in vprašanja v kakšnem odnosu stoji internacionalizem do narodnosti in do narodnostnega vprašanja. Razčiščenje teh pojmov je zlasti aktualno za nas Slovence, ker smo po zmagi nad nacifašizmom še vedno nacionalno razkosani. Del slovenskega naroda živi na STO-ju, del je ostal pod Italijo, usoda tretjega dela (koroških Slovencev) pa je še odvisna od sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo. Kljub temu, da je za Slovence narodno vprašanje še vedno odprto, se položaj tržaških Slovencev vendarle bistveno razlikuje.

KP. S tem nočemo reči, da je stališče nekaterih italijanskih vodilnih komunistov do slovenskega narodnega vprašanja zgrešeno samo zato, ker so vsi ostali komunisti nasprotnega mnenja, in niti samo zato, ker so nasprotnega mnenja tudi sovjetski komunisti. To bi pomenilo le sklicevanje na avtoriteto, in golo sklicevanje na avtoriteto, ki izhaja iz dejstva, da imamo v stališču do slovenskega narodnega vprašanja na naši strani številčno večino komunistov, še ne bi bil dokaz o njegovi pravilnosti, kakor na drugi strani, še ni dokaz o pravilnosti trditve vsebovanih v resoluciji Informbiroja le golo dejstvo, da te trditve večina odgovornih komunistov le ponavlja, ne da bi se spustili v dokazovanje o njih pravilnosti in točnosti. Pravilnost našega stališča do

narodnega vprašanja je odvisna od tega, ali je to stvar, ki jo moramo rešiti na način, ki jo rešijo vsi narodi, ali pa je stvar, ki jo moramo rešiti na način, ki jo rešijo vsi narodi, ali pa je stvar, ki jo moramo rešiti na način, ki jo rešijo vsi narodi. Borba proti temu kompromisu je lastna le imperializmu, ki danes zagovarja stališče revizije nekaterih določb mirovne pogodbe z Italijo (ki jih je moral sprejeti na pritisk demokratičnih sil) samo zato, ker si skuša na ta način zboljšati svoje položaje. Demokratične sile (in z njimi slovensko delovno ljudstvo, kljub temu da se idealu narodne osvoboditve in zedinjenja ne more odreči) pa ne postavljajo vprašanja borbe proti kompromisu (to je imperialistični revizionizem!), ampak edinole vprašanje borbe proti imperializmu.

vojnohujaški politiki imperialistov, ki bi z revizionizmom radi dosegli v svoj prid spremembo odnosov sil med svojimi težnjami po gospodstvu nad svetom in med demokratičnim taborom. Ker se vprašanje imperialističnega revizionizma glede STO-ja postavlja kot posledica znanega stališča italijanske buržoazije o «italijanstvu» Trsta in Julijske krajine, ki teoretično in praktično zanika obstoj slovenskega narodnega vprašanja na tem področju in ki predstavlja posebno obliko imperialističnega pritiska italijanske buržoazije na slovenski narod, je potrebno analizirati odnos predstavnikov italijanske KP do našega narodnega vprašanja, zlasti se, ker se tudi ona nahaja na pozicijah obrambe «italijanstva» Trsta in ker «razume, a ne odobrava odločitve tržaških delavcev», ki zastopajo pravilno stališče do našega narodnega vprašanja. S tem v zvezi si bomo ogledali posledice, ki jih to stališče nekaterih predstavnikov KPI ima teoretično in praktično za gorške, beneške in kanalske Slovence, posebej pa bomo analizirali posledice, ki jih ima za Slovence bivajoče na STO-ju, kjer je Vidaličeva KP praktično le podaljšek italijanske KP. L.D.H. (Nadaljevanje v jutrišnji številki)

V STRUNJANU SO LETOS OLJKE DOBRO OBRODILE

od položaja gorških, beneških in kanalskih Slovencev; položaj prvih in drugih pa ima le malo skupnega s položajem koroških Slovencev. Kar je za skupno vsem, je dejstvo, da tvorijo vsi le dele strnjene slovenske etnične ozemlja in da v nobenem primeru ne moremo govoriti o slovenski manjšini, ampak pri vseh le o slovenskem narodnem vprašanju in o njegovi rešitvi.

To se nam zdi važno poudariti predvsem zaradi tega, ker je od stališča do tega vprašanja odvisen odgovor, ki ga v politiki moramo dati na vprašanje: obstaja ali ne obstaja narodno vprašanje za tržaške, gorške, beneške, kanalske in koroške Slovence? Ali, z drugimi besedami: Je-li morda slovenski narod že dosegel svoje etnične meje in se za nekatere Slovence postavlja le vprašanje zaštite in spoštovanja manjšinskih pravic ter je za nekatere Slovence postavlja le vprašanje zaštite in spoštovanja manjšinskih pravic (tako morejo postavljati vprašanje le imperialisti) ampak je za nekatere Slovence vprašanje o narodnem vprašanju, to je vprašanje pravičnih etničnih meja.

Jasno je pri tem, da se mimo tega načelnega stališča, vprašanje konkretne borbe izven domovine živčih Slovencev postavlja skladno s konkretnimi pogoji, v katerih so zaradi imperialističnega pritiska ti Slovenci prisiljeni živeti, in z dejstvom, da so tržaški, gorški, beneški in kanalski Slovenci pristali na pogoje mirovne pogodbe z Italijo, in s to svojo žrtvijo prispevajo k utrditvi miru

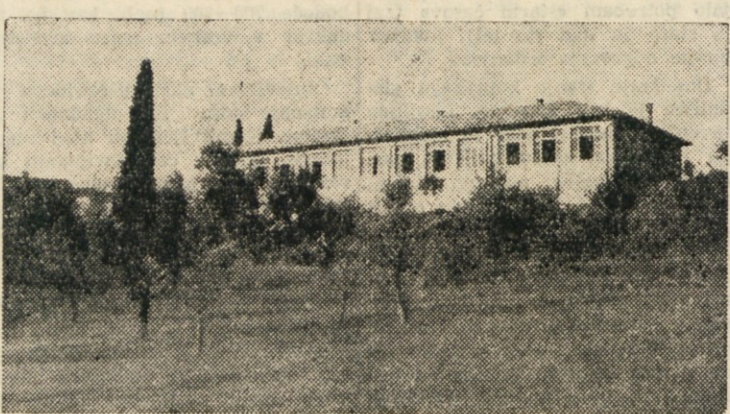
ISTRA za jutrišnji kruh

Ni lepšega prizora za oko, kot je sedaj v jeseni, ko se polagoma umirja in odmirja tisto življenje, ki je pomladi s tako nezadržano silo planilo na dan iz brstov in brstičev, korenin in mahov, po travnikih in njivah, gozdocih in skalovju, ob prvih južnih vetrovih in nalahko božajočih sončnih žarkih. Vse okoli tebe vpliva nekako pomirjevalno, uspavajoče. Vsa narava in vse živi se pripravljajo na zimski odpočitek.

Za zemljelca, ki zadovoljen nad letošnjim pridelkom pripravljajo zemljo — za prihodnji kruh — pa so ti dnevi zadnjega sonca, velika skrb. Vse svoje fizične in duševne moči posveča prav v teh dnevih — zemlji. Kako tudi ne. Njemu ni v teh dneh pretežko in prenaporno nobeno delo. Tako bo pripravil svojo zemljo — za prihodnji kruh — kot bi tega še sedaj vsejal. To je ljudska rečenica, s katero izraža kmet vse svoje zadovoljstvo, ko se enkrat po zalogi s pogledom izoran in lepo poravnano njivo, kjer se kot srebrno blišče v jesenskem soncu tanke niti pajčevine, s katerimi so majhni pajki takoj povezali vse preostale grudice, da ujamajo še kakšno zakasnelo mušico. Zdi se, kot da so pretekli izoran površino s šarobno srebrno mrežo, da tako očuvajo zemlji zaupano zlato zrnje pred uničenjem.

Opri na rovnico, s katero je poporavnala se krajec njive, da bo videl lepši, pobira kmet večje kamne, ki jih je plug srečal pri svojem podzemnem delu in primesel na površje, da ne bodo tlačili semen in ovirali razvoja, se ozira na bližnjo njivo, če je tudi sosed že končal. Zadoščenje nad opravljenim delom mu ne da miru in ga hoče izpovedati tudi sosedu. Ve, da ga bo ta razumel. «Dobro sva napravila», zakliče čez obronek, ki loči njivi, «upajva, da bo k letu pridelek še boljši, kot je bil letošnji».

«Res jes, mu odgovori sosed, letošnji pridelek ni bil ravno slab in smo lahko zadovoljni, če bo ta, za katerega izročamo te dni seme zemlji v varstvo, vsaj tak. Letošnji kruh moči, ker je bilo dežja preveč. Da bi ga bilo prihodnje leto ravno prav, bi želeli. «Midva, kot vsi drugi, sva napravila vse, da bi ta setev bogato obrodlila. Saj drugače biti ne more. Zemlja nas prav gotovo

NOVA SOLA V. MOMJANU KAKOR DELA ISTRA POD GESLOM: ZA NOVO SETEV PŠENICE-GLOBOKE BRAZDE, TAKO SKRBI ZA SVOJO KULTURO POD GESLOM: VEC ZNANJA-BOLJŠE ŽIVLJENJE-LEPSA PRIHODNOST.

vo ne bo ogoljufala za veliko ljubezen in skrb, katero ji izkazujejo.

To so razgovori tist dni, ki jih slišiš povsod po istrskih vaseh in poljih. Kako je istrski kmet — večeraj še kolon — navezan na zemljo in tiste, katero so mu pripomogli tudi do te, nam glasno govori na naslednje srečanje.

Tovariš Božič iz Kovri pri Brtonigli nam je ob obisku na njegovem posestvu dejal: «Tudi če sem bolan, takoj ozdravim, kadar me pridejo obiskat tisti tovariši — partizani, ki so se za nas borili. Partizani so moje zdravje! Priborili so poleg svobode vsem še zemljo tistim, ki je prej niso imeli. To pa je za nas Istrane zelo velika stvar».

Včerajšnji kolon, danes lastnik, tov. Cripaldi v Ankaranu, ki ima pšenično klasje tako rad, da ga je letos v maju božal z isto ljubeznijo, kot svojemu otroku lase, je tudi že pripravil zemljo za setev. Drugo je to leto, ko bo sejal — zase.

Traktorja zadrugetarjev iz Puča sta že pred dnevi preorala obširno površino 25 ha bivših koprskih solin. Kar prav je prišlo zadnje deževje, ki ja izpralo še zadnje ostanke soli, kateri so prišli na površje pri globokem oranju. Tu so zadrugetarji iz Puča dobro pogodili. Še malo umetnega gnojila pa bo pšenica rasla, da bo kruha, in belega, zanje in še za druge.

Levo od starodavnih Buj sta dve vasi: Triban in Bibali. Tudi tu že sejejo, ali pa pripravljajo

li smolo, ko smo prišli v vas. Vse gostilne smo dobili zaprte. Na vsakem trgu je godba udarjala borbene partizanske pesmi ob krožena od živga venca ljudstva. Otvoritev nove šole, največje v okrožju, in italijanskega kulturnega krožka imajo, nam pove tajnik okrajna Ravno prav, ne smolo, ampak srečo smo imeli. Kako skladno istočasno otvoritev nove šole in nova setev. Globoke brazde za novo setev pšenice — enako globoko zavrati z znanjem, pa do kruha in znanja, in lo lažja in boljša tudi prihodnost!

Navdušeno je ljudstvo pritrjevalo govorniku, ki je povedal, kako zidamo šole, združne domove, sejem in se sami gradimo.

Naša pot je nazaj skozi Buje proti Brtonigli, kjer je doma tovarš «Barbaton». Ni ga doma, nam pove neki otrok. Pa kje je, smo radovedni. Kar naprej po glavni cesti in na levo, tam orje z dvema kravjima in eno volovo silo. Hitro ga opazimo s ceste in on nas.

Kako je zadovoljen, da smo ga našli pri delu. «Obloga» pravi kraju, kjer orje. Tri živali je zapregel, kravi volio in alegro in vola boskarina.

«Da ne bodo drevev potlačili zemlje, sem zapregel živali eno za drugo», pravi, «Ne smemo graditi ravnati z zemljo, ker nam daje kruha. Tako je prika in droljiva, da sem že naprej preprčan o prinojni dobri letini».

Tovariš Božič «Barbaton» je res dober človek. Še svojim živalim, ki mu pomagajo živeti, je dal lepa imena: vola, alegro, boskarin. Tako je s tistim, ki obduti, da je treba biti dober z vsem.

Tovariš Pavešič, ki je z nami in se več razume na šolo, kot na živali, je radoveden, če bosta kravi dal poleg dela tudi še mleka. «Seveda», mu pojasni tov. Božič, «samo manj, ker delo zahteva moči, kar vpliva, da je užitek manjši».

Nismo smeli odreči povabilu, da gremo na dom. Ponudil nam je novega in dobrega vina iz pisane majolike in voščil: «Pijte, tovariši, na mero, ker je boljše, kot na vero». Izpraznili smo do dna z voščilom za dober pridelek in na zdravje vsej družini.

Šest ha zemlje ima tovariš Božič «Barbaton», od teh bo enega in pol posejal s pšenico. «Da bo več kruha za družino in še za tiste, ki zemlje nimajo, pa delajo za nas in za skupnost», je dejal, ko smo mu ob slovesu stisnili

žuljavo, pošteno in delavno roko. Še smo morali dati obljubo, da ga bomo vedno obiskali, kadar nas bo pot peljala mimo.

Tudi v lepi dolini pod Bujami sejejo. V lahkih terasah se stopničasto dviguje vinogradi iz doline proti vrhu brd. Jesenske, mehke barve odmirajočih listov brajda dajejo kraju značilen in slikovit izraz.

Kastel je na vzvišenem kraškem terenu. Tu so prve setve že ozelenele. Tanki in sulčasti, bledelezi lističi so že prikukali iz rdeče zemlje. — Prihodnji naš kruh. — Prav tam je še na delu orač, pa nimamo več časa, da bi se ustavili in mu voščili dober pridelek. Le od daleč pomahamo z roko v pozdrav, na katerega zadovoljen odgovarja še dolgo časa za nami.

Po Sičoveljski dolini. Kjer so še vidni znaki velike poplave, podvzamo proti Strunjanu. Tu pa je zopet nekaj novega. Oljke so dobro obrodlile, da se veje kar upogibljajo. Našega fotografa kar ne drži na sedelu. Dezertirati hoče kar skozi okno, zato smo prisiljeni ustaviti. To je res nekaj posebnega zanj, za nas in — čitatelje. Takoj ima ena muha obračala na drevesu in tovarš, ki pobira drobne plave sadove. No, tej ni bilo do tega, da bi se postavljala v «pozno». Za vse nič ne. Kaj bi rekli tisti, ki vedo, kako se dela. Da je prišla — prodajati radovednost.

Tako je v Istri v teh jesenskih dnevih. Zadnje sadove letošnjega truda — oljke — obraja. Prvi znoj — za prihodnji kruh — rosi čela pridnih ljudi, ki imajo zemljo radi. Nič več kot nekdanj, ko so vsi žalostni sejali — za druge. Vesele in zadovoljne ljudi smo srečavali na vsej dolgi poti po Istri. Z velikim upanjem in ljubeznijo sejejo. Zaupajo zemlji, ki je danes njihova, in vedo, da bodo tudi želi. Sad žetve pa bo ves zanje in za skupnost.

Zgodovinski pomorski muzej v Boki Kotorski

KOTOR, 22. Tanjug — Ob 250. obletnici začetka prvih pomorskih slikov med Rusijo in jugoslovanskimi kraji se v Domu mornarja v malem mestecu Perast v Boki Kotorski odprl muzej «Društva jugoslovanskih mornarjev». V muzeju je vrsta dokumentov iz 17. in 19. stoletja o pomorskih odnosih med Rusijo in mornarico Boke Kotorske. Razstavljen je tudi prapor, ki ga je Peter Veliki daroval ruskemu admiralu Matu Zmjeviču iz Kotora kot priznanje za zmago nad švedsko mornarico. Med drugimi dokumenti so tudi slike, ki predstavljajo ladje, na katerih so se mornarji Boke Kotorske odlikovali pri obrambi Sevastopola med Krimsko vojno.

Mrzla je bila zima 1944—45. Obsejni predeli Primorske bi bili osvojeni. Okupator si ni upal vdirati na osvojenem ozemlju, če je pa poskušal, se je vsakokrat vrnil s krvavo glavo v svojo postojanko. Vasi so živele v miru, v njih so našli partizani odhiti po težkih borbah in napornih pohodih, v marsikateri hiši je okrevaj ranjeni borec ob skrbi negi dobrih ljudi. Skozi Cepovan, Tribuš in Cerkno so vozili kamioni, na cesti Tribuš—Cerkno je bil reden polniški avtošolni promet. Človek je imel v teh krajih občutek, ko da je vojna nekje daleč in da se teh krajev sploh dotakniti ne more.

Ti si lahko videl kolone borcev, ki so prihajali iz borbe ali odhajali v borbo. Ni jim bilo mar niti mraza niti globokega snega, vsakdo je občutil, da se bliža konec vojne z naglimi koraki. Tako so govorila razna radijska poročila in časopisi, to so obetale vse večje zmage naših vojaških vojniščin in je po trdila morala naših borcev, ki je rasla iz dneva v dan.

Tiste dni si lahko slišal pogovore borcev — smučarjev, ki so obujali svoje spomine o smučanju, o smučskih izletih, o tekmah in zmagah. V pohodu so strokovnjaško ocenjevali sneg in terene:

Smučarske tekme na osvobojenem ozemlju

leta 1944

pozimi, so najbolje vedeli kurirji, saj so jim v veliki meri olajšale dolge, naporne poti in jim prihranile mnogo časa. Uporabljali so jih že v prejšnjih zimah skoraj povsod na Dolenskem, Gorenjskem, Notranjskem in Stajerskem.

Tudi okupator se je dobro zavedal, kako važne so smuči v vojski, posebno za partizane. Zato so že v prvi zimi okupacije, v l. 1941 najprej, prepovedali smučanje, potem pa so smuči odvzeli brez njih zahtevali z odloki in grožnjami. Le malo kdaj jih je skrnil, marsikdo jih je rajši uničil, kakor da bi jih oddal sovražniku, čeprav so mu bile drage.

Uporaba smuči je bila med partizani vedno bolj cenjena. Potrebam tako številne vojske pa se ni dalo ustreči, kajti okupator je imel v svojih rokah tovarne in stroje. Kljub vsem močnim težkočam je štab vojske oblasti IX. korpusa pokrenil več, da se je v jeseni 1944 v Cerknem ustanovila prva delavnica za smuči,

ki pa zaradi objektivnih težkoč ni mogla kriti niti najnujnejših potreb vojske. Zaradi tega so si mnogi smučarji — borci in oficirji morali sami na kakršen koli način preskrbeti smuči, celo priborili so si jih.

Toda partizani niso mislili samo na akcije, njihovo delo ni bilo samo v večnih pripravah za borbo. Kamor koli so prišli, so prinesli s seboj novo življenje, osvobodjeni kraji so vsestranski zadivljeli. Ljudje so radi prisostvovali mitingom, raznim kulturno — prosvetnim prireditvam, igram, recitacijam, govornim, pevskim zborom itd. in se ob njih razživel. Spoznali so novo življenje, ki jim ga je prinašal osvobodilni pokret.

Tako je prinesla naša vojska v predele osvobojenega ozemlja Primorske med drugim tudi fizikalno razgibanost. Sredi januarja 1945 so v Cerknem organizirali smučarske tekme v vseh disciplinah: v smuku, slalomu, patrolnem teku in v smu-

skih skokih. Za to tekmovalje je vladalo veliko zanimanje v vseh vojaških eninah, Zanj so se pripravljali borci in oficirji zelo resno. Tiste dni je bil Cerklianski vrh ves živ smučarjev, ki so marljivo trenirali. Vsak je hotel dobiti čim boljši rezultat in tako dvigniti ugled svoje enine.

Na tekmovalje sta poslali Prešernova in Gradnikova brigada po eno, bataljon četa in vojna oblast prav tako po eno. Vojkova brigada pa celo dve patrili. Vojkova brigada je dala tudi največ tekmovalcev. Vsaka patrila je štela po tri tekmovalce.

V soboto popoldne so se tekme pričele. Tedaj so se pomerile patrile v patrolnem teku s streljanjem. Proga je merila 15 km s startom in ciljem pod Cerklianskim vrhom. Po trdi borbi je zmagala Prešernova brigada, največ točk v streljanju med tekmo pa so dosegli borci patrile vojne oblasti IX. korpusa. Ti so z dobili največ steklenic, ki so bile

nasajene na palice kot tarče. Bile so tudi najzanesljivejše tarče, ki so onemogočile prekanje tekmovalcev, kakor tudi pomote kontrolorjev in sodnikov. Te tarče so se obnesle prav dobro, tako da bodo tudi danes uvedene v prakso.

Drugi dan, v nedeljo popoldne, so bile tekme v veleslalomu in smuku. V vsaki od teh dveh disciplin je sodelovalo okrog 15 tekmovalcev. Doseženi so bili prav lepi rezultati, posebno v veleslalomu, kjer so tekmovalci pokazali precej izurjenosti kljub prekratki dobi treniranja. Proga za smuk ni povsem odgovarjala niti glede strmine niti glede dolžine. V teh dveh disciplinah so bile precejšnje borbe za prvo mesto, ki ga je dosegel v smuku tovarš Mastelj Marjan iz Skofje Loke.

Popoldne so bile tekme v skokih. Skakalnica je dopuščala skok okrog 30 m dolžine. Tekmovalcev je bilo osem in so vsi dosegli kar dobre rezultate, kljub temu

da nista niti teren niti skakalnica v vsem odgovarjala. Skakalnico so bili zgradili in uredili borci sami. V tej disciplini je pokazal svoj talent za smuške skoke tov. Finžgar Rudi, ki ni bil vesolj samo svojih uspehov v skokih in rezultata, ki ga je bil dosegel, marveč je bil posebno pomenen na stotere smuči, katere so prav dobro prestale svojo preizkušnjo in s tem dvignile sloves partizanske smučarske delavnice, ki jo je vodil.

Potek tekem je z velikim zanimanjem spremljal okrog 500 partizanov in civilnega prebivalstva, ki so prišli iz bližnjih val tu iz daljnih krajev. To je bil redek dogodek posebno za tiste, ki že dolgo leta ali pa še nikdar niso videli takih prireditev. Med gledalci ni manjkalo navijačev, ki so vztrajno zasledovali potek tekmovalcev in vztrajali kljub hudemu mrazu, ki je prav tiste dni bil pritiskal, in kljub slabim objekti in obutvi. Nenehno so si drgnili roke, ušesa, nosove in stopalnice na mestu, vztrajno so bodrili tekmovalce, predstavnike svojih vojaških enin, med katerimi je potekala ostra tovariška borba za čim boljše mesta. Vsak je hotel priboriti svojemu bataljonu ali brigadi čast zmagovalca.

Posebno veliko zanimanje je bilo za tekme v smučskih skokih. Radovednost je prignala storo mlado do skakalnice, da bi videli mostovino pogumnega krmarjenja po zraku.

Konec tekmovalja v smučskih skokih so zmotili zavezniški avioni, ki so prinesli material in opremo našim vojski. Nad potušenim Cerknem so se odpirala padala in marsikateri borec je na njih upal, da se bo toplo oblekel in obul, čeprav je že prebil polovico zime.

Te smučarske tekme so nedvomno zgodovinski dogodek za vso našo fizikuro. Njihov pomen ni bil v športnih rezultatih, ki jih ni bilo prišlo pogojev, v katerih naša vojska živa, vsekarar zadovoljiva, marveč so te smučarske tekme bile pomembne zaradi tega, ker so se vršile v takem času in v takih okoliščinah.

Te tekme je karakterizirala nova vsečina, nov duh, ki je bil svojstven našim borcem in celokupnemu našemu osvobodilnemu gibanju. Ta novi duh usmerja danes vsako naše delo, je prav tako zapisan v programu naše fizikure, ki jo po njem usmerja in ji daje svoje neizbrisno živno parolo: Fizikuro delovnemu ljudstvu, za njegovo korist!